Tiskovina ● Poštnina plačana pri pošti 64290 Tržič

Slovenski vestnik, Gasometerg. 10 A-9020 Klagenfurt/Celovec
Zastopnik za Jugoslavijo: ADIT-DZS, Gradišče 10, p.p. 171, 61000 Ljubljana

P. n.

Študijska knjižnica

62390 Ravne na Kor.

Slovenski VESTNIK

LETNIK XXXV | CELOVEC, PETEK, 21. NOVEMBER 1980 | ŠTEV. 47 (1995)

OBČNI ZBOR ZVEZE KOROŠKIH PARTIZANOV:

Ostali bomo zvesti svetlim tradicijam

protifašističnega narodnoosvobodilnega boja

Povsem v znamenju privrženosti in zvestobe slavnim tradicijam protifašističnega narodnoosvobodilnega boja je potekal občni zbor Zveze koroških partizanov, ki je bil minulo soboto v novem Kulturnem domu „Danica" v Šentprimožu. To je prišlo do izraza v spoštovanju, s katerim so se udeleženci zbora poklonili spominu letos umrlega prvoborca in ustanovitelja ter dolgoletnega predsednika borčevske organizacije Karla Prušnika-Gašperja ter maršala Tita, pod čigar vrhovnim vodstvom so se med zadnjo vojno borili tudi koroški partizani. Predvsem pa v zaobljubi, da se bodo za ideale tega boja zavzemali tudi v bdoče — to je za mir, svobodo in enakopravnost posameznikov in narodov.

Na odru, ki sta ga poleg dvojezičnega napisa in znaka koroških partizanov krasili še slovenska in avstrijska zastava, je bil postavljen doprsni kip tovariša Gašperja, obdan s cvetjem, ki je pričalo o hvaležnosti in spoštovanju koroških Slovencev in posebej bivših partizanov do tega našega zaslužnega narodnega delavca in borca. To je se udeležila tudi predsednika obeh osrednjih slovenskih organizacij dr. Franci Zwitter in dr. Matevž Grilc.

Delovnemu poročilu, ki ga je podal dosedanji tajnik ZKP Lipej Kolenik (njegova izvajanja objavljamo na posebnem mestu), so sledili pozdravni nagovori predstavnikov drugih organizacij. Tako so tovariši Knez, Gorjan in Žaucer prinesli po-

bilo poudarjeno tudi pri komemoraciji, ko se je občni zbor poklonil spominu umrlih članov, med katerimi so bili tudi trije člani glavnega odbora ZKP: Peter Čavko, dr. Valentin Travnik in Franc Uršič. Primeren uvod v zborovanje pa je bil tudi nastop mešanega okteta „Danica", z izbrano umetno in borbeno pesmijo.

Občni zbor je bil vse več kot zadostitev pravnim formalnostim: bil je iskreno tovariško srečanje nekdanjih soborcev in aktivistov iz številnih krajev slovenskega ozemlja tu in onstran meje, ki jih je v vojnih letih združil skupni boj proti nacifašizmu na koroških tleh in jih povezal za vse čase v nerazdružljivo skupnost koroškega partizanstva. Srečali so se stari borci z mladino, ki bo tradicije njihovega boja gojila in razvijala naprej. Pridružili pa so se tudi številni častni gostje, med njimi jugoslovanski ambasador na Dunaju Novak Pribičevič in generalni konzul v Celovcu Milan Šamec; iz Slovenije so prišli na čelu številnih koroških borcev Jože Knez-Kolja za SZDL Slovnije, Stane Repar in Bogo Gorjan za ZZB NOV Slovenije in inž. Pavle Žaucer-Matjaž za Osrednji odbor koroških partizanov v Ljubljani; navzoči so bili zastopniki borčevskih organizacij iz Koroške in Štajerske, občnega zbora pa sta zdrave matičnega naroda. Spomnili so na skupni boj proti fašizmu za časa druge svetovne vojne in poudarili potrebo tesnega sodelovanja vseh protifašističnih sil tudi danes. Zlasti so naglasili iskreno povezanost med bivšimi koroškimi partizani tu in onstran meje ter zagotovili koroškim Slovencem tudi v bodoče vso podporo v njihovem boju za uresničitev narodnostnih pravic. Na skupni boj proti skupnemu sovražniku nacifašizmu je spomnil tudi zastopnik Zveze socialističnih borcev za svobodo Josef Schweinzer, ki je zavrnil klevetanje partizanov za „bandite" in „morilce" ter naglasil, da so nasprotno partizani upravičeno ponosni na svoj prispevek k zmagi nad fašizmom in s tem tudi k osvoboditvi Avstrije. Zastopnik štajerskih partizanov Max Muchitsch pa je poudaril, da je danes spet potrebno utrjevati protifašistično miselnost, ker neonacistične sile znova razvijajo svojo dejavnost, pristojne oblasti pa nočejo videti nevarnosti, ki jo predstavlja tak razvoj.

V imenu ZSO je občni zbor pozdravil predsednik dr. Franci Zwitter, ki je spregovoril tudi o trenutnem narodnopolitičnem položaju (glavne misli njegovega govora objavljamo posebej). Predsednik NSKS dr. Matevž Grilc je menil, da je bila vključitev v narodnoosvobodilni boj izraz daljnovidnosti ter čuta za svobodo in pravico, boj partizanov pa je deležen tudi mednarodnega priznanja. Za koroške Slovence — kot je dejal dr. Grilc — se boj vendar še ni končal — še naprej se moramo boriti za enakopravnost v smislu mednarodnih pogodb. „Danes se vsi koroški Slovenci borimo za isti cilj, in sicer v smislu tradicij partizanov." Poleg drugih pa se je v diskusiji oglasil tudi še tajnik novonastajajočega Koroškega partizanskega pevskega zbora Jože Rojšek. K sodelovanju je pozval vse, ki so protifašistično nastrojeni ter poudaril, naj tisto partizanska pesem, ki je spremljala in bodrila borce v času narodnoosvobodilnega boja, tudi danes pomaga dvigati zavest v boju za narodnostne pravice.

Pri volitvah novega vodstva ZKP je bil za predsednika naše borčevske organizacije soglasno izvoljen dosedanji podpredsednik Janez Wutte-Luc, za podpredsednika Lipej Kolenik in Peter Kuhar, za tajnika Joško Kežar in za blagajnika Feliks Wieser st., medtem ko so v širšem odboru zastopniki s celotnega ozemlja južne Koroške. Za izraženo zaupanje se je zahvalil predsednik Luc, ki je spregovoril tudi o nalogah, katerim bo morala ZKP v bodoče posvetiti največjo pozornost (podrobneje o njegovih izvajanjih poročamo na 2. strani). V imenu novega odbora je obljubil, da bo zastavil vse sile v boju za pravice koroških Slovencev in pri čuvanju tradicij protifašističnega narodnoosvobodilnega boja.

Številnim bivšim borcem in aktivistom je ZKP izročila častni znak koroškega partizana kot viden izraz priznanja za njihov aktivni prispevek v boju proti fašizmu. Občni zbor pa je izzvenel z družabnim srečanjem, ki je potrdilo iskreno tovarištvo nekdanjih soborcev in njihovo povezanost z mladino, ki bo čuvala in razvijala naprej svetle ideale koroškega partizanstva.

Skupna seja

Narodnega in Upravnega odbora ZSO

Nadzorni in Upravni odbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem sta imela v ponedeljek 17. novembra 1980 skupno sejo, na kateri sta pregledala in ocenila trenutni narodnopolitični položaj. Po obširnem poročilu in razpravi o delovanju forumov ZSO v zadnjem času sta odbora sprejela ustrezne sklepe v zvezi z nadaljnjim delom na posameznih področjih.

Predstavniki ZZB Slovenije

na obisku pri koroških Slovencih

V sredo je bila na obisku pri Zvezi koroških partizanov tričlanska delegacija Zveze združenj borcev NOV Slovenije, ki jo je vodil predsednik Janez Vipotnik. Delegacijo, ki jo je spremljal tudi generalni konzul SFRJ v Celovcu Milan Šamec, so na sedežu ZSO sprejeli poleg predstavnikov ZKP še zastopniki Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, Zveze slovenskih izseljencev in Zveze slovenske mladine.

Predstavniki slovenskih organizacij so goste iz Slovenije izčrpno seznanili s položajem in aktualnimi vprašanji slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem. Zlasti z novim vodstvom Zveze koroških partizanov pa se je delegacija ZZB dogovarjala o oblikah nadaljnjega sodelovanja obeh borčevskih organizacij.

Po pogovorih na sedežu ZSO v Celovcu je delegacija ZZB NOV Slovenije položila venec ob spomenik dolgoletnega predsednika koroških partizanov in znanega koroškega borca Karla Prušnika-Gašperja v Kotmari vasi. Člani delegacije so obiskali tudi vodstvo Narodnega sveta koroških Slovencev. Popoldne pa so si ogledali nekatere kulturne, vzgojne in gospodarske ustanove, kjer so podrobneje spoznali življenje in problematiko slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem.

ZUNANJI MINISTER PAHR:

Avstrija je odvetnik za Južno Tirolsko

Danes se bo na Dunaju sestal zunanji minister dr. Willibald Pahr s predstavniki južnih Tirolcev. Sestanek sodi v okvir rednih srečanj (vsako leto po dvakrat) med vodilnimi predstavniki avstrijske zvezne vlade in tirolske deželne vlade na eni ter predstavniki iz Južne Tirolske oziroma tamkajšnje nemške narodnostne skupine na drugi strani.

Minister Pahr je pred današnjim srečanjem poudaril, da se smatra avstrijska zvezna vlada za „odvetnika" južnih Tirolcev. Sicer je menil, da zvezna vlada ne more vedno vsega podpirati, vendar „pa je Dunaj vedno ponujal podporo v zadevi Južne Tirolske". Kot najvišje pravilo avstrijske politike do Južne Tirolske velja, da ničesar ne napravi proti volji južnih Tirolcev, je dejal minister Pahr, ki je tudi opozoril, da je minilo že dvajset let, odkar je bila v Združenih narodih izglasovana prva resolucija o južnotirolskem vprašanju. V tej zvezi je minister povedal, da so južni Tirolci jeseni lanskega leta ponovno zaprosili Avstrijo za podporo v njihovem boju za dokončno uresničitev vseh določil takoimenovanega paketa. V glavnem gre pri tem za dosledno uveljavitev nemškega uradnega jezika in za zahtevo po ureditvi lastnega upravnega sodstva.

Na odprta vprašanja južnotirolskega paketa je prejšnji teden opozoril tudi južnotirolski deželni glavar in predsednik tamkajšnje Ljudske stranke dr. Silvius Magnago, ko je bilo v bocenskem pokrajinskem svetu govora o proračunu za prihodnje leto. Ko je govoril o položaju na Južnem Tirolskem, se je Magnago zaustavil predvsem tudi ob temeljnih zahtevah nemške manjšine, med katere spada prvenstveno vprašanje jezikovne enakopravnosti. Prav na tem področju je enajst let po sprejetju paketa še precej odprtih vprašanj, je opozoril Magnago, ki je svoje opozorilo podkrepil z ugotovitvijo, da imajo južni Tirolci precej slabih izkušenj zaradi zavlačevanja, kar ima za posledico nezadovoljstvo prebivalstva, ki se izraža tudi v bombnih atentatih.

Ravno poskus južnotirolskega vodstva, edinole v zavlačevanju rešitev najti neke vrste „opravičilo" ali vsaj razumevanje za sedanjo zaostritev, pa je na Južnem Tirolskem in sploh v Italiji izzval različne reakcije in deljena mnenja. Medtem ko na eni strani takšno argumentacijo sprejemajo kot edino pravilno in razumljivo, jo na drugi strani ocenjujejo dosti bolj kritično. Opozarjajo namreč na dejstvo, da tistim, ki se v narodnostnem boju poslužujejo dinamita, po njihovi lastni izjavi sploh ne gre za počasnejše ali hitrejše izpolnjevanje paketa, marveč kratkomalo za odcepitev Južne Tirolske v smislu načela o samoodločbi naroda.

V tej luči pa Avstriji seveda ne bo lahko igrati vlogo „odvetnika Južne Tirolske".

Ponosni smo na našo mladino

ki gre po stopnjah svojih revolucionarnih prednikov

„Naša organizacija je zrasla iz krvave borbe slovenskega naroda proti nečloveškemu nacifašizmu, ki nas je hotel za vselej izbrisati z naše podedovane zemlje, na kateri živimo že nad 1400 let. Z nami so se borili vsi svobodoljubni narodi in izbojevali zmago nad mračnjaškimi silami človeštva.“ Tako je poudaril v svojem „nastopnem“ govoru novoizvoljeni predsednik Zveze koroških partizanov Janez Wutte-Luc na sobotnem občnem zboru ZKP v Šentprimožu. Naglasil je, da se na takih zborovanjih ne zbirajo le bivši koroški partizani, temveč se zbirajo vse protifašistične organizacije, da utrjujejo svoje vrste in prenašajo tradicije protifašističnega boja na mlade generacije.

Ko se je spomnil v minulem letu umrlih članov glavnega odbora in predvsem predsednika ZKP, je tovariš Luc dejal: „Izguba vsakega člana naše borčevske organizacije je za nas težak udarec, kajti naša borba še ni končana, marveč se moramo še naprej boriti proti venolе z nenehno borbo. Bivši partizani so že med narodnoosvobodilno borbo dokazali, da se znajo boriti: „Takrat smo dokazali, da ljubimo naše slovensko ljudstvo in smo doprinesli velike žrtve za svobodo — tako pa moramo biti tudi danes zgled mladim rodovom, ki

lenemški miselnosti in ostankom belogardizma, ki zastruplja našo mladino in vnaša nesoglasja med koroške Slovence. Zato moramo strniti naše vrste in okrepiti frontovsko delovanje vseh poštenih Slovencev na Koroškem in sodelovati z avstrijskimi demokrati, ker le tako nam bo uspelo doseči cilje, za katere smo se borili med narodnoosvobodilnim bojem.“

Kot eno najvažnejših nalog borčevske organizacije je predsednik Zveze koroških partizanov omenil potrebo, da odkriva pojave neonacizma in na to nevarnost opozarja pristojne forume. ZKP in druge slovenske organizacije na Koroškem so vsa zadnja leta opozarjale merodajne faktorje na delovanje takih mračnjaških sil, vendar so na pristojnih mestih navadno ostali gluhi za te pojave. Šele v zadnjem času je opaziti, da se najvišji državni politiki le začenjajo zavedati nevarnosti, na katero vedno pogosteje opozarjajo razne protifašistične organizacije in zlasti mladina, v kolikor ni tudi sama že zastrupljena z mračnjaškimi idejami.

„Popuščanje tem silam in omalovaževanje te nevarnosti je zelo nevarno“, je dejal tovariš Luc. „Kar je zamujeno, je zelo težko spet popraviti, kajti če se mladina enkrat zavede na napačno pot, je to lahko katastrofa, kakor je pokazala že preteklost. Zato je skrajni čas, da državni in deželni politiki prenehajo prilivati olje na ogenj nestrpnosti med narodoma v deželi. Skrajni čas je, da priznajo manjšino kot enakopravnega partnerja pri reševanju skupnih problemov, ki še niso rešeni, čeprav je minilo že 25 let, odkar se je Avstrija za reševanje teh problemov obvezala v državni pogodbi in drugih mednarodnih dokumentih. Zato nas lepe besede, ki jih slišimo iz ust visokih in najvišjih državnih in deželnih politikov, ne morejo več prepričati — prepričajo nas lahko samo še dejanja!“

Posebej je predsednik ZKP naglasil, da bomo naše narodnostne pravice ter gospodarski in socialni napredek naših ljudi dosegli edibodo za nami prevzeli naloge in nadaljevali boj do končne uresničitve idealov, za katere so padali naši najboljši tovariši. Mladi generaciji moramo posredovati naše izkušnje, kajti zavedna in napredna mladina, ki bo poznala ideale svojih očetov in mater, nam je jamstvo, da se bo slovenski življ na Koroškem razvijal v pozitivno smer.“

Med nadaljnjimi nalogami ZKP je tovariš Luc poudaril skrb za zbiranje in ohranitev dokumentov narodnoosvobodilne borbe na Koroškem, ki je bila — kakor je dejal — eno najpomembnejših obdobij v naši zgodovini, zato moramo napeti vse sile, da ohranimo te dragocenosti bodočim rodovom. ZKP mora posvečati posebno skrb tistim svojim članom, ki živijo v slabih socialnih razmerah. Ne nazadnje pa bo morala poskrbeti tudi v tem smislu, da bodo nekdanji borci prejeli za svoj aktivni prispevek v oboroženi protifašistični borbi tudi vidno priznanje v obliki odlikovanj. Svoje delo bo morala ZKP tudi v bodoče opravljati v sodelovanju z borčevskimi in protifašističnimi organizacijami večinskega naroda v Avstriji ter v tesni povezavi z matičnm narodom v Sloveniji oziroma v Jugoslaviji.

Ob koncu svojih izvajanj je novi predsednik ZKP naglasil, da velja posebna zahvala naši mladini za njeno prizadevanje v boju za izpolnitev člena 7 državne pogodbe, ter dejal: „Koroški Slovenci smo lahko ponosni na našo mladino, ki stopa pogumno in predano po stopinjah svojih revolucionarnih prednikov. Za nas partizane je to veliko zadoščenje in priznanje za žrtve, ki smo jih doprinesli med zadnjo vojno, pa tudi zadoščenje za vsa obrekovanja in poniževanja po vojni. Pojdimo naprej po poti boja za enakopravnost vseh demokratov slovenskega in nemškega jezika; nadaljujmo boj za prepoved neonacističnih organizacij, boj za dokončno izvedbo avstrijske državne pogodbe in zlasti njenega 7. člena!“

Smo za dialog

kot enakopravni partnerji in nosilci svojih teženj in pravic

Ko je v imenu Zveze slovenskih organizacij na Koroškem izrekal občnemu zboru ZKP pozdrave in želje za uspešen potek, je predsednik ZSO dr. Franci Zwitter opozoril, da poteka ta občni zbor v letu 35. obletnice zmage nad fašizmom, 25. obletnice podpisa avstrijske državne pogodbe in 60. obletnice koroškega plebiscita. V luči teh obletnic je spregovoril tudi o današnjnem položaju slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem.

V zvezi s 35. obletnico zmage nad fašizmom je predsednik ZSO poudaril doprinos koroških Slovencev in posebej koroških partizanov v borbi za pravice našega ljudstva in obenem tudi za vzpostavitev neodvisne, demokratične republike Avstrije. Hkrati pa je opozoril na nevarne pojave neonacizma, ki danes tudi v raznih organizacijah zakamuflirano deluje in izpodkopava demokracijo. „Čim manj temu razvoju posveča pažnjo država, ki vse take pojave, kot smo jim bili priče v tekočem letu zlasti na Koroškem, omalovažuje in raje vidi vsepovsod nevarnost levega ekstremizma — celo v takih prireditvah, kot je Oktobrski tabor — potem moramo biti proti temu razvoju toliko bolj budni partizani-protifašistični borci, ki iz zgodovine vemo, kako se je tudi nacifašizem porajal v podobnih malih skupinicah in se polagoma vrinil v razne družbene ustanove in organizacije ter jih od znotraj zastrupil s svojim nacionalističnim, protidemokratičnem duhom.“

Zato je — kot je dejal predsednik ZSO — naloga nas vseh, da budno spremljamo razvoj in pravočasno opozarjamo na nevarnost, kajti svoboda in demokracija sta pridobitvi, za kateri se je treba boriti vedno znova, dan za dnem. Naglasil je zadovoljstvo, da doprinos koroških Slovencev in zlasti partizanov za osvoboditev naše domovine izpod fašističnega jarma polagoma le dobiva pravo mesto tudi v uradni oceni in v širši avstrijski javnosti. „Besede, ki jih je zapisal zvezni predsednik dr. Kirchschläger v knjigi ‚Die Steine reden‘, so brez dvoma tako uradno priznanje naše borbe in našega doprinosa v boju za osvoboditev domovine in je zato upravičena naša zahteva, da po več kot 35 letih po zmagi nad fašizmom končno tudi koroški slovenski partizani prejmejo priznanja in odlikovanja domovine, za katero so se borili in prelivali kri.“

Ko je potem prešel na 60. obletnico plebiscita, je predsednik ZSO ugotovil, da bivši partizani sicer niso pričakovali, da bi jih kot borce, ki so se borili za domovino in njeno osvoboditev v najtežjem času, ko jo je zbrisal z zemljevida nemški imperializem, povabili na deželno proslavo — „pač pa smo pričakovali, da bodo potrdili vsaj obstoj naše narodne skupnosti, ki ji je Koroška prav tako avtohtona domovina, ki smo ji koroški Slovenci izpričali svojo ljubezen in zvestobo ne le v mirnih časih, ampak predvsem v njeni najhujši stiski, in ki jo ljubimo danes prav tako in še vsebolj kot skupno domovino, ki je le ena — s krvjo in smrtjo naših posvečena. Toda na žalost za nas s strani deželnih predstavnikov ni bilo besede — ne dobre, pa tudi ne sovražne.“

Govornik je naglasil, da koroški Slovenci pozdravljamo izboljšanje odnosov med Avstrijo in Jugoslavijo, ker smo prepričani, da je ob boljših odnosih in ob odstranitvi številnih obremenitev lažje reševati odprta nerešena vprašanja, med katera ne glede na drugačne izjave spada tudi naše vprašanje. Koroški Slovenci, ki smo neposredno in krvavo doživeli nečloveško nasilje nacifašizma, ki v obrambo in zagotovitev pravice, svobode in človečnosti ni dovolil druge alternative kot borbo na življenje in smrt, ne želimo obnove takega stanja, ko je mogoča samo konfrontacija sile. Kot borci za mirno sožitje in razumevanje med narodi zato pozdravljamo vzdušje dobrososedskih odnosov, v katerem za razreševanje medsebojnih odprtih vprašanj ni potrebna konfrontacija, marveč je boljše in učinkovitejše sredstvo — dialog.

„Zato v letu 35. obletnice zmage nad fašizmom, 25. obletnice državne pogodbe in 60. obletnice plebiscita ob vstopu v novo desetletje

(Dalje na 7. strani)

Ne smemo spustiti iz rok zastave

na kateri piše ‚Smrt fašizmu - svobodo narodu!‘

Kako obširno in mnogostransko dejavnost je razvijala ZKP tudi v minuli poslovni dobi, je bilo razvidno iz obsežnega delovnega poročila, ki ga je občnemu zboru podal dosedanji tajnik Lipej Kolenik (ki je bil sedaj izvoljen za podpredsednika naše borčevske organizacije). V njegovem poročilu so bile nanizane najrazličnejše akcije, ki jih je izvedla ZKP tekom minulih treh let od zadnjega občnega zbora: Poleg sej in posvetovanj odborov so bile navedene tradicionalne in občasne spominske svečanosti ob obletnicah važnih dogodkov iz narodnoosvobodilne borbe, kakor je bila sploh velika skrb posvečena ureditvi partizanskih grobišč širom naše zemlje ter gojenju tradicij protifašističnega boja; v tem okviru sta zlasti pomembni vsakoletni svečanosti na grobovih obeh padlih koroških narodnih herojev Matije Verdnika-Tomaža v Svečah in Franca Pasterka-Lenarta v Železni Kapli, medtem ko osrednjo spominsko svečanost ob Dnevu mrtvih priredi ZKP vsako leto v drugem kraju. V zadnji delovni dobi ZKP je bil obnovljen in svečano odkrit zločinsko razstreljeni spomenik na Komlju, kamor je bil uspešno izveden tudi prvi spominski pohod „Po poteh Domnove čete“, ki naj bi postal tradicionalna vsakoletna prireditev. ZKP je tudi v minuli dobi vzdrževala in utrjevala stike z raznimi organizacijami protifašističnih borcev in žrtev fašizma tako pri nas v Avstriji kot še posebno v Sloveniji in Jugoslaviji. Ustanovljen je bil Koroški partizanski pevski zbor, ki je že začel z vajami in bo organizirano gojil partizansko in borbeno pesem. V zadniem času pa je ZKP utrpela tudi težke izgube: umrl je ustanovitelj in dolgoletni predsednik ZKP Karel Prušnik-Gašper, niti dva meseca pozneje pa še jugoslovanski predsednik maršal Josip Broz-Tito, pod čigar vrhovnim vodstvom so se v drugi svetovni vojni bojevali tudi koroški partizani.

Podrobno nizanje podatkov o dejavnosti ZKP v minuli dobi pa je bilo le del delovnega poročila, kajti tovariš Kolenik je izčrpno spregovoril tudi o nalogah, ki našo borčevsko organizacijo čakajo v bodoče. Pri tem je postavil na prvo mesto skrb, ki jo

mora ZKP posvečati mladini, „tisti naši mladini, ki je napredna in ima posluh za našo slavno zgodovino narodnoosvobodilne borbe“. Mladina mora v bodoče še bolj krepko stopati po poteh naše težke, a slavne preteklosti, je naglasil govornik. Mladina je tista, ki mora prevzeti ideje in pridobitve našega partizanskega boja in jih širiti. „Prepričani smo, da bo naša slovenska koroška mladina to nalogo prevzela in jo v polni meri tudi izpolnila. Kot nositeljica idej naše partizanske borbe se mora nenehno boriti za mir in sporazumevanje med narodi; biti mora odprta in široka, kot je bila nekdaj naša Osvobodilna fronta, da zajame v svoje delovanje čim več ljudi, ne glede na njihov svetovni nazor in politično usmeritev.“

Med nadaljnjimi nalogami je tovariš Kolenik omenil skrb za zbiranje in čuvanje dragocenih dokumentov iz zgodovine protifašistične narodnoosvobodilne borbe in o trpljenju našega človeka v dobi nacističnega nasilja. Ugotovil je, da je s tem delom treba pohiteti, „kajti gre za zgodovino, za najbolj slavno preteklost našega ljudstva, ko je šlo oboroženo v boj za boljši svet“. Poudaril je potrebo po nadaljnji krepitvi sodelovanja z drugimi borčevskimi organizacijami, po drugi strani pa bo morala ZKP posvetiti še več pozornosti tistim nekdanjim borcem in aktivistom, ki so ostareli in so danes nujno potrebni pomoči.

Glavni poudarek v svojih izvajanjih je dal tovariš Kolenik gojitvi in širjenju tradicij protifašističnega narodnoosvobodilnega boja ter je opozoril, da je na Koroškem več kot 40 partizanskih grobišč, spomenikov in obeležij, ki nas stalno spominjajo na našo preteklost ter nam nalagajo dolžnost, da moramo to preteklost tudi skrbno čuvati in braniti, če hočemo ostati svobodni. „Čas je že, da se izleti, ki jih pripravljajo posamezne organizacije, zavestno usmerjajo k tem postajam našega križevega pota. Tja je treba usmerjati predvsem mladi rod, da bo znal dojeti in ceniti, kaj je moral naš narod prestati in žrtvovati, preden smo lahko spet zaživeli kot ljudje. Nisem še opazil, da bi kak šolnik napravil s svojimi učenci izlet v te kraje; prav tako tudi ne prosvetna društva, ki bi morala biti nosilci nove dobe in črpati svojo moč prav iz teh kovačnic novega časa.“

Nič nimamo proti temu, če se na veliko obiskujejo „bolj sveti kraji“, je menil tovariš Kolenik, toda ne moremo dopustiti, da bi našega človeka zaslepljevali in vodili samo tja, kamor določenim svečenikom bolj ugaja. „Skušajmo odpuščati, nikdar pa ne smemo pozabiti časov, ko je bil naš narod obsojen na smrt. Bodimo budni in aktivni, da ne bo nekoč prepozno. Smo za akcijsko enotnost in sodelovanje z vsemi tistimi, ki naši narodni skupnosti želijo dobro. Nikdar pa ne smemo spustiti iz rok naše v borbi rojene in s krvjo prepojene zastave, na kateri piše ‚Smrt fašizmu — svobodo narodu!‘. Ta zastava nas je vodila v času boja in ta zastava je tudi danes jamstvo, da bomo uspešno nadaljevali našo zgodovinsko pot in delo!“

SLOVENSKI KOLEDAR ZA LETO 1981:

Obsežen almanah Slovenske izseljenske matice

Slovenska izseljenska matica v Ljubljani je te dni predstavila „Slovenski koledar" za leto 1981, pri čemer gre za 28. zaporedni zbornik, namenjen slovenskim izseljencem širom sveta. Je to izredno reprezentančen almanah, ki slovenske rojake seznanja z dogodki v domovini, pa tudi o njihovem življenju izven meja matične države skratka, je tisti povezovalni člen, ki izseljence vsako leto razveseljuje kot dober prijatelj. Uredniškemu odboru, ki ga sestavljajo Juš Turk, France Vurnik in Jože Prešeren, je tudi tokrat uspelo pripraviti izredno pester izbor čtiva v katerem bo sleherni rojak v tujini našel košček svoje domovine.

„Slovenski koledar 81" ima na naslovni strani fotografijo Predjamskega gradu na Primorskem, sicer pa je razdeljen na štiri vsebinska področja: 1. Koledarski del, 2. Domovina, 3. Literarni almanah in 4. Slovenci po svetu; k temu pride še dodatek v angleškem jeziku. Razen tega ne gre prezreti cikel barvnih slik ter drugih slikovnih ilustracij za katere odgovarjata Janez Zrnec in Dragan Arrigler, medtem ko je celotno knjigo oblikovno in tipografsko zasnoval Andrej Habič. Tako na skupno 314 straneh sodeluje 74 avtorjev, ki pišejo o raznih aktualnih in drugih vprašanjih o Sloveniji in njihovih izseljencih po svetu in kajpada tudi o drugih zadevah.

Kot že zapisano, je v prvem poglavju govora o domovini: razumljivo gre za spomin na letos umrlega predsednika SFR Jugoslavije tovariša Josipa Broza Tita, za njegov doprinos k zmagi nad fašističnim okupatorjem in nastanek svobodne in neodvisne Jugoslavije ter njegov mednarodni politični vpliv, zlasti na države tretjega sveta, ki so se pod njegovim vodstvom združile v gibanje neuvrščenih. O največjem sinu jugoslovanskih narodov je še več prispevkov v katerih pisci posvečajo pozornost pokojnemu tovarišu Titu. Potem je tu leto 1941, ki za jugoslovanske narode pomeni štirideseto obletnico prelomnih dogodkov, ko so se pod vodstvom Tita uprli okupatoriu in si sami priborili svobodo. Poleg omenjenih sestavkov so v rubriki „Domovina" še članki o raznih krajih in njihovih običajih v Sloveniji ter njenih kulturnih in drugih značilnosti.

V „Literarnem almanahu" je predstavljen del literarne bere slovenske književnosti v preteklem letu, pri čemer so tudi upoštevane obletnice rojstva oz. smrti nekaterih književnikov kot je Fran Levstik, Luis Adamič, Fran Saleški Finžgar, katerih se bomo spominjali v prihodnjem letu. Poleg literarne razprave o Kopitarjevem idejno estetskem nazoru, so objavljena dela sodobnih avtorjev, ki so v zadnjem letu izdali nove knjige, med njimi sta tudi zamejska pesnika Marko Kravos in Andrej Kokot.

Najbolj obsežen del „Slovenskega koledarja" je, „Slovenci po svetu". Tu gre za prijetne spomine na razna srečanja s slovenskimi izseljenci v domovini in v deželah, kjer so si ustvarili svoje nove domove. Prav tu je dejansko vidna tesna povezanost izseljencev s svojo domovino in njeno zgodovino.

Ob predstavitvi „Slovenskega koledarja 1981" je Slovenska izseljenska matica predstavila tudi bibliografijo „Slovensko izseljensko časopisje 1891—1945", ki jo je pripravil po skoraj 18 letih zbiranja gradiva Jože Baic. Pri tem gre za analizo 128 izseljenskih publikacij nakazanega obdobja.

Umrl je Maksim Gaspari

Skoraj osem desetletij je bogatil slovensko umetnost, raziskoval vrednote slovenskega ljudskega izročila, širil slikarsko kulturo med vse ljudi in našel povsod topel odmev. Zdaj Maksima Gasparija ni več, vsa slovenska kulturna javnost se je spoštljivo poklonila svojemu velikemu sinu, čigar srce je prenehalo biti. Toda ostal je velik opus njegovih del, ki jih je akademski slikar Maksim Gaspari zapustil svojemu narodu. V 9? letih njegovega življenja je ustvaril številne umetnine, ki obsegajo različna slikarska področja od karikature, portretov, pokrajinskih motivov in drugih kompozicij.

Svojo umetniško pot je Gaspari pričel na Dunaju, kjer je leta 1904 pričel s študijem slikarstva in bil član skupine Vesna, ki si je zadala umetniški cili „Iz naroda za narod". Temu vodilu je Gaspari ostal zvest vse svoje življenje — tudi njegovi umetniški poti. Gaspari je študiie likovne umetnosti skupaj s prijateliem Hinkom Smrekarjem nadaljeval v Münchnu. Tam nastanejo njegova prva slikarska dela: ilustracije za Kettejeve poezije, podobe kmečki par in še druge slike in risbe. Po vrnitvi iz tujine je prišel v Kamnik. potem pa se je preselil v Ljubljano. Tu umetnik preživi prvo svetovno vojno. Njegova dela izražajo žalost in tesnobo tega časa. Umetnika tudi močno prizadenejo dogodki okoli plebiscita na Koroškem, kar se odraža v slikah, kajti njegova muza postane bojevita; to odseva v njegovih odličnih karikaturah tistega časa. Potem je Gaspari nekaj časa poučeval risanje na raznih šolah dokler se ni za stalno zaposlil na Etnografskem muzeju v Ljubljani. Tam ima možnost študija narodopisnih predmetov, katere je uporabil pri svojih slikarskih kompozicijah. Tako so nastali njegovi znani motivi Kmečke obceti v Martulju. Kasneje njegovo slikarstvo prevzame spet nova poezija, nežna, lirična, ne-

koliko melanholična, njegov svet postane krepkejši in realnejši, bolj temen.

To je seveda le nekaj od številnih smeri, ki so slikarja Gasparija vodile skozi njegovo umetniško pot. Vendar ne moremo mimo številnih Gasparijevih ilustracij slovenskih pravljic, legend in pesmi, kakor ilustracij šolskih učbenikov, ki so mladim srcem razgrinjale lepote barv in sonca.

S smrtjo Maksima Gasparija, ki je bil sodobnik in prijatelj Ivana Cankarja, Otona Župančiča, Ivana Meštroviča, Mihe Peruzzija, Gvida Brillona in Hinka Smrekarja, slovenski kulturni svet izgublja človeka, ki umetnosti našega stoletja zapušča svoj neizbrisen pečat.

AULA SLOVENICA

CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5—7

Vljudno Vas vabimo na otvoritev razstave
AKADEMSKEGA SLIKARJA

Valentina Omana

v ponedeljek 24. novembra 1980 ob 19. uri.

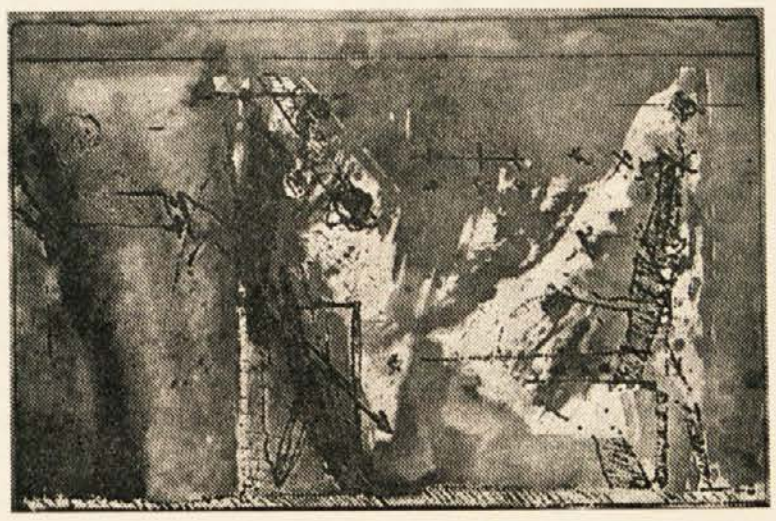

V okvirnem sporedu bo branje iz del Petra Paula Wiplingerja. Razstava je odprta do 12. decembra 1980, in sicer dnevno od ponedeljka do petka od 13. do 17. ure.

Prisrčno vabljeni!

KD „Ivan Trinko" slavilo 25-letnico obstoja

Beneški Slovenci sestavljajo del slovenske narodne skupnosti v Italiji, kjer jim oblasti še vedno odrekajo najosnovnejše narodnostne pravice.

Kljub nenehnemu zapostavljanju beneški Slovenci bijejo svoj boj za obstanek vedno znova potrjujejo svojo življenjsko voljo, zlasti na kulturnem področju. Zato so pred četrt stoletjem ustanovili svoje kulturno društvo „Ivan Trinko" v Čedadu, ki je sprva z velikimi težavami, a vendar z vidnimi uspehi razvijalo organizirano prosvetno dejavnost med Slovenci v Benečiji.

Zato je proslava 25-letnice obstoja Kulturnega društva „Ivan Trinko" pomemben kulturni dogodek, katerega so beneški Slovenci proslavili na svojstven način: z razpravo ob okrogli mizi o vsem, kar se je zgodilo v teh 25 letih. Razprava je bila v prostorih jubilejnega društva v Čedadu. Uvodne besede je spregovoril predsednik KD „Ivan Trinko" Beppino Crisetig, ki je med drugim dejal, da je bilo prav društvo „Ivan Trinko" tisto, ki je po vojni prvo začelo zbirati Slovence ter jih narodnostno in kulturno prebujati, tisto, ki je v svoje delovanje zajelo tudi praktično pomoč slovenskemu človeku v Benečiji.

Zgodovino KD „Ivan Trinko" je orisal Izidor Predan, pri čemer je nakazal težave, ko društvo ni imelo niti svojih prostorov, kako so nasprotniki ovirali njegovo delo. Kljub temu niso omagali, ampak so s trdim delom nadaljevali svoio pot. Povedal je da so uspehe beležili s pomočjo Slovenskih organizacij v Gorici in v Trstu ter v matični Sloveniji.

Kulturnemu društvu „Ivan Trinko" ob srebrnem jubileju želimo tudi koroški Slovenci mnogo delovnega uspeha v bodoče.

Jakčevi potreti v Mariboru

Akademski slikar Božidar Jakac je pred kratkim v Auli slovenici v Celovcu razstavljal svoje najnovejše pastele koroških pokrajinskih motivov. Pravkar pa ta vitalni umetnik pripravlja obsežno razstavo portretov osebnosti, ki jih je napravil v teku svojega bogatega umetniškega ustvarjanja.

Razstava, ki bo v Mariboru, bo najobsežnejši pregled Jakčevih portretov. Umetnik razstavo pripravlja že dalj časa in je ob tem sam presenečen, da se je nabralo toliko gradiva. Kajti število portretov gre daleč preko tisoč, tako, da bo za razstavo izbranih okoli 300 eksponatov, kar pomeni, da bo to največja dosedanja razstava Jakčevih portretov; poleg tega pa bo izšel še katalog s seznamom vseh portretirancev. Razstavo bodo odprli 26. novembra v mariborski Umetnostni galeriji.

Dr. Anton Svetina

Prispevki k zgodovini Skočidola

Ta ukaz nadvojvode Karla pa ni dosti zalegel. 12. septembra 1589 poroča Teinacher, vikar v Dvoru, nadžupniku Moltwurmu v Šmiklavžu v predmestju Beljaka o razmerah v vikariatu Škočidol: Pred petdesetimi leti je bil v Skočidolu za vikarja neki Ruprecht, ki je tudi tam pokopan; njega je nasledil Marko Rechner, za njim je prišel gospod Paul, potem neki Alex, za njim gospod Bartolomej, potem Urh, ki je tudi tam pokopan, potem pa Fortunatus. Vsi ti so bili katoličani. V pismu z dne 2. decembra 1589 prosi vikar Teinacher ponovno, naj se predikant v Skočidolu zamenja s katoliškim duhovnikom.

Nadvojvoda Karl pa je izdal dne 2. marca 1589 podoben ukaz tudi lastnikom grada Vernberk kot dedičem pokojnga Ivana Khevenhüllerja, naj ščitijo župno cerkev sv. Marjete v Skočidolu, ker je njihov pokojni prednik odvzel cerkvi njivo in jo prodal. V tej in v drugih zadevah je stolni kapitelj v Ljubljani vložil proti grofu Bartolomeju Khevenhüllerju tožbo na nadvojvodo Karla, v kateri navaja, da je njegov oče Ivan Khevenhüller pred leti odstavil katoliškega duhovnika v Skočidolu in tam nastavil luteranskega predikanta, ki je potem prodal najlepši cerkveni travnik za 100 goldinarjev. Stolni kapitelj v Ljubljani je dne 29. 8. 1589 izdal vikarju in škofijskemu komisarju pri Šmiklavžu v predmestju Beljaka nalog, naj izvrši v župnijah Lipa, Dvor in Skočidol poizvedbe, ker je baron Bartolomej Khevenhüller v nekaterih filialnih cerkvah teh župnij uvedel namesto katoliške protestantsko službo božjo.

Ko se je leta 1590 opravljala po enem ljubljanskih stolnih kanonikov vizitacija vseh župnij beljaškega cerkvenega okrožja, je ta vizitator v Skočidolu ugotovil, da sta lastnika grada in gospostva Vernberk brata Žiga in Franc Khevenhüller nastavila v Skočidolu novega luteranskega predikanta Jurija Schwarzrückherja. Prejšnji predikant Andrej Reja, ki je prodal najlepši cerkveni travnik, je imel dve ženi in je bil zaradi tega zaprt, je pa iz zapora ušel.

V letu 1612 je v župniji Skočidol listinsko izkazan kot vikar Janez Asper (Johannes Asperus), ki ga ima Štefan Singer na seznamu vikarjev še v letu 1625.

Med leti 1611 in 1627 je prihajalo med vikarjem in škofijskim komisarjem Stromayerjem pri cerkvi sv. Miklavža v predmestju Beljaka in med gospostvom rodbine Khevenhüller v gradu Landskron do stalnih sporov pri izvrševanju odvetniških in patronatskih pravic nad župnijami beljaškega cerkvenega okrožja. V enem teh sporov predlaga Stromayer stolnemu kapitlju v Ljubljani, naj zahteva, da bodo Khevenhüllerji dajali katoliškim duhovnikom iste dajatve v denarju in naturalijah, kakor so jih dajali svojim predikantom.

Kot zastopnik Andreja Asperija je za leto 1636 označen pri Štefanu Singerju za vikarja v Skočidolu Luka Fortunat, ki je dne 12. junija leta 1665 tam umrl. O tem poroča Ivan Vidmar, vikar in škofijski komisar pri Šmiklavžu v predmestju Beljaka, ljubljanskemu kanoniku Janezu Marku Rosettiju naslednje: Ko sem dal zapuščino pokojnega pod zaporo in jo s svojim pečatom zapečatil, je oskrbnik grada in gospostva Vernberk moj pečat odtrgal in ga namestil s svojim pečatom. Lastnica grada Vernberk Ana Konstancija pl. Eibiswald moji zapori zapuščine ni nasprotovala, pač pa je to storil njen oskrbnik, qui terribilis quidem socius (ki je strašen človek), ki ne izgublja nobene poti v Celovcec, da bi mi škodoval. Vse poljske pridelke je hotel izročiti sestri pokojnega, ki je vodila njegovo gospodinjstvo, in drugim legatarjem, jaz sem pa zahteval, naj se ti pridelki hranijo za njegovega naslednika. Za naslednika predlagam Bartolomeja Kaufmana, kaplana v Trebinju (Treffen), za katerega prosijo tudi lastnika grada Vernberk in vsi farani.

Vikar Luka Fortunat pa ni prišel v Skočidol leta 1636, kakor to navaja Štefan Singer, ampak šele leta 1654, kakor bomo videli iz naslednjega: Leta 1655 je vizitiral vse župnije, ki so spadale pod jurisdikcijo ljubljanske škofije na Koroškem, generalni vikar ljubljanske škofije Filip Terpin; v Skočidol je prišel 23. septembra 1655 in je zapisal v vizitacijski zapisnik med drugim tole: Vikar Luka Fortunat je doma iz Kanala v okrožju grofa Rabatta v akvilejski škofiji, ordiniran je bil iz domačega patrimonija, ki mu je obljubil, da ga bo v starosti preživel iz kapitala 1200 goldinarjev, ki jih je ta patrimonij posodil škofiji Videm (Udine), kjer je Fortunat prejel subdiakonat. V mašnika je bil posvečen leta 1652 v Novem mestu od škofa Kristopolitanskega. Ljubljanski stolni kapitelj mu je izstavil dne 22. 4. 1654 po smrti vikarja Andreja Laspergerja dekret; v tej službi je torej drugo leto. Na dan proščenja da vsaka huba po en hleb kruha, quae contributio vocat Priklad (ta davek se imenuje priklada). Taksa štole znaša en star mernik (veterum modium), poleg tega dobiva pri krstu, pri spovedovanju bolnikov in za mašo po umrlih še eno merco vina. Kar se tiče cerkvenega urbarja, naj ga zahteva od upravitelja gospostva, ga prepiše in en izvod pošlje škofijskemu ordinariatu. O pohujšljivem življenju faranov ne ve ničesar, pač pa je dvema vlačugama zagrozil, da ju bo javno kaznoval z izgonom iz župnije. Za veliko noč so bili vsi farani pri spovedi, razen gostilničarke Rospoharjeve, ki pa stanuje izven Špitala. Cerkvene račune vodi gospostvo Vernberk in znašajo cerkveni dohodki 152 goldinarjev; od tega denarja dobi župnik 22 goldinarjev, cerkvi zaračunajo 30 gold., vse drugo si pridrži gospostvo. Župnija nima nikakih lastnih zemljišč, tudi bire ne pobira vikar sam, temveč mu jo da gospostvo iz dohodkov cerkve, in sicer pet četrtakov rži in pet četrtakov ovsa. Od faranov dobiva 24 hlebcev kruha (Zuleg brodt), izkorišča pa še en del njive brez plačevanja najemnine. Vikar ne plačuje nikakih davkov, pač pa mora pošiljati vsako leto vikarju in škofijskemu komisarju pri cerkvi sv. Miklavža v Beljaku pol krone kot penzijo za stolni kapitelj v Ljubljani.

(Se nadaljuje)

Igralska skupina SPZ razveselila s komedijo „Manevri“ občinstvo

Slovenska prosvetna zveza je s premiero Javorškovih „Manevrov“ zadnjo soboto v Šentprimožu napravila nadaljen korak v svojem prizadevanju za razvoj odrskega delovanja med Slovenci na Koroškem. Dvanajstčlanska igralska skupina SPZ je v nabito polnem Kulturnem domu v Šentprimožu uprizorila prvič na Koroškem komedijo sodobnega avtorja Jožeta Javorška „Manevri“. Vsi prizadeti so z napetostjo pričakovali premiero. Zanimivo je bilo vedeti kako bo koroška publika sprejela to nenavadno komedijo, ki se oddalji od realističnega predvajanja dejanja tradicionalnega meščanskega teatra in seveda tudi od pri nas dobro znanih podeželskih večernih iger — kakor je v svojem pozdravu povedal podpredsednik Slovenske prosvetne zveze Tomaž Ogris.

„Manevri“ so svojstvena obdelava Levstikove povesti o Martinu Krpanu, povesti, ki opisuje na ljudski in zato zelo razumljiv način razmerje med navadnim ljudstvom in tujo cesarsko gospodo. Martin Krpan pa poosebljа in predstavlja tisto ljudsko modrost, zvitost in spretnost, ki je konec koncem v odločilnih in težkih življenjskih trenutkih le močnejša kot pa gospoda, ki se dela vzvišena in

Igralska skupina Slovenske prosvetne zveze ob koncu predstave

boljša kot navadno ljudstvo.

Pri „Manevrih“ se pojavi Krpan kot igra v igri. Igralci so udeleženci vojaških manevrov. Večinoma igrajo „mrtvi“ vojaki, ki jih nosijo bolničarji z bojišča v podeželski kulturni dom. Ne morejo se spoprijazniti s svojimi vlogami. Posel „mrtvecev“ se jim zdi predolgočasen, sprašujejo se, kaj delajo domači, kaj žena dela ipd. Stikajo po odru kulturnega doma in ugotovijo, da so tukaj pred nedavnim igrali Martina Krpana. Beseda da besedo in kmalu so mrtveci na odru, pred publiko se preoblečejo in začnejo improvizirati svojo lastno uprizoritev Krpana. Na svoj način se stara vsebina Martina Krpana v tej uprizoritvi prepleta z aktualnejšimi političnimi problemi, kot naprimer z abruptno spremembo politične linije dvora, kar povzroči številne zapletljaje in konflikte, ki jim nekateri niso kos. Prav nenavaden pa je konec igre v kateri se Krpan in Brdavs ml. spoprijatljita in skleneta, da se ne bosta več bila za gospodo, ki je kriva vojskovanja.

Režiserka Slovenske prosvetne zveze Sonja Ban je opravila zahtevno nalogo v zadovoljstvo gledalcev in reakcije publike so pokazale, da so prišli vsi na svoj račun. Za sceno, ki so jo igralci večinoma pripravili sami, je bil odgovoren Niko Matul, medtem ko je za kostume skrbela Milena Kumar. Za razsvetljavo je bil odgovoren domačin Franci Polzer. Z maskami in lasuljami pa se je bavila Micka Riedl.

V glavnem je publika sprejela nenavaden način igre, posebno še tiste elemente, ki so povezali igralce s poslušalci. Vso igro je npr. zelo poživilo dejstvo, da so bolničarji z ranjenci in mrtveci pridrveli skozi zadnji vhod dvorane mimo poslušalcev in postavili ali žvrnili „mrtvece“ na oder. Trkanje na zadnjih vratih je napravilo vzdušje, kot bi bili oder, poslušalci in dvorana vsi del živega dogajanja v igri.

Nenavadno za poslušalce je bilo morda to, da so vojaki v Krpanovi igri držali v rokah napisano besedilo. V glavnem pa to ne more motiti razen, če to služi za prikrivanje nesigurnosti pri obvladanju naštudiranega besedila.

Vsekakor je predstava izzvala tudi kritiko, ki se je deloma nanašala na celoten način te moderne komedije. Na tradicionalni potek navajeno publiko, je deloma motilo, da so se igralci preoblačili kar na odru, sami porivali in prestavljali kulise in z vlogami v rokah govorili svoje besedilo.

Igralska skupina SPZ, ki jo sestavljajo v prvi vrsti kmetje, delavci, nastavljenci, v glavnem torej ljudje, ki niso šolani igralci, so ponovno pokazali sposobnost pripraviti zahtevno slovensko dramsko uprizoritev.

Igralci se izvrstno znajo uživeti v svoje vloge, posebno Miha Kap cesar in Nevenka Sommeregger cesarica sta odlično zaigrala reprezentanta dvorskih intrig in zlaganosti. Nevenka Sommeregger kot cesarica prepričljivo dominira ves dvor, tako da se nesrečni cesar, ki skuša biti pravičen, ne more uveljaviti. Miha Kap posrečeno igra cesarja, ki je poleg cesarice in ministra Gregorja, (Vinko Kušej) — sive eminence v ozadju — bolj peto kolo na dvorskem vozu kot pa vladar. Franc Wakounig kot Martin Krpan igra neustrašenega slovenskega kmeta, ki na spolzkem dvorskem parketu ne izgubi preglede, in v dvoboju z Brdavsom in v debatah s cesarjem in cesarico pokaže svoje igralske kvalitete. Franc Polcer kot Brdavs šteje med najbolj smešne in najbolj karakterističen lik v tej komediji, ki mu pa je kljub temu usojeno, da skoraj dvakrat zgubi glavo. Micka Hobel kot kobila je zvesta in inteligentna spremljevalka Krpana, ki ga nikoli ne pusti na cedilu. Njeni ostri besedni dvoboji s prevzvišeno in napihnjeno (ošabno) cesarico štejejo med najbolj zabavne točke komedije. Režiserka Sonja Ban v vlogi princese Jerice dinamično zavzema svoja mesta v dvorskih intrigah, s katerimi skušajo ukaniti Martina Krpana in je s svojimi igralskimi kvalitetami močna obogatitev dvorskega življenja (delovanja dvorske klike). Maks Wuttej kot Benko ima najbolj neopazno vlogo kot režiser v igri in jo kot Jozi Krasnik in Benjamin Wakounig (bolničarja) igra zadovoljivo. V vlogah dvorskih slug pa sta nastopala še Marko in Hanzej Polcer.

Komedija „Manevri“ ne zabavlja samo poslušalce, deloma sprovocira tudi premišljevanje o resničnih manevrih, v katerih vojaki nočejo prevzemati svojih vlog, ker ne morejo uvideti smisla takšnih vojaških iger. Izzove pa tudi premišljevanje o politiki vladajočih, ki često to kar je bilo včeraj dobro, danes že obsojajo in obratno. Zaključek sam — spoprijatljenje Martina Krpana in Brdavsa — ki zasmehujeta zbegani dvor pa je možno razumeti kot obtožbo mogočnih, ki za svoje interese delajo vojske, prizadetim pa to ne gre v račun.

Na dobro obiskani premieri „Manevrov“ je podpredsednik SPZ Tomi Ogris pozdravil celo vrsto častnih gostov, med drugim tudi avstrijskega konzula v Ljubljani Cirila Sterna z družino, predstavnike ZKO Marjana Belino in Francija Končana, starega prijatelja koroških Slovencev Silva Ovsenka, podpredsednika ZSO in novo izvoljenega predsednika ZKP Janeza Wutteja-Luca, in podpredsednika ZKP Lipeja Kolenika, tajnika ZSO Feliksa Wieserja in tajnika SPZ Francija Sadolška.

Naslednja predstavitev „Manevrov“ bo v nedeljo 30. novembra ob 14.30 uri v Kulturnem domu na Radišah, vrhutega pa igralska skupina SPZ načrtuje tudi še nastope v Rožu in na Zilji.

Martin Krpan premaga Brdavsa

Cesarica se šopiri nad Martinom Krpanom

Obisk hiše cvetja – Titove grobnice

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Zveza koroških partizanov pripravljata za soboto 29. novembra 1980 (jugoslovanski državni praznik) enodnevni izlet v Beograd z obiskom Hiše cvetja — grobnice predsednika Tita.
Odhod iz Ljubljane (letališče Brnik) bo ob 6.50 uri
Kdor se bo peljal z lastnim avtomobilom, mora biti najpozneje ob 6.15 uri na letališču Brnik. Skupni avtobus bo odpeljal izpred sedeža ZSO ob 4.30 uri zjutraj.
Povratek iz Beograda ob 19.10 uri.
Prihod v Ljubljano 20.15 uri.
Vrnitev na Koroško pričakujemo za 22.00 uro.

SPORED IZLETA:

Prihod v Beograd ob 7.50 uri. S posebnim avtobusom prevoz v hotel Intercontinental, kjer bo izdaten zajtrk.
Ob 8.15 uri odhod z avtobusom do HIŠE CVETJA.
Po 12.00 uri povratek v hotel, kjer bo kosilo.
Ob 16. uri odhod na aerodrom in ob 19.10 odlet.
V Beogradu bo potnike spremljal vodič.

Ker dokončna cena še ni znana, naj vsak prijavljenec kot naplačilo prenakaže znesek 1000 šilingov do 21. 11. 1980 na konto štev. 33580 pri Zvezi slovenskih zadrug v Celovcu.

Prijave so možne pismeno na Zvezo slovenskih organizacij, Gasometergasse 10, 9020 Celovec, ali telefonsko na številko (0 42 22) 32 5 50.

Podrobnejše informacije lahko dobite po tel. štev. 0 42 22/32 5 50.
Sekretariat ZSO

Občani zahtevajo obvoz za Dobrlo vas

Pri referentu za gradnjo deželnih cest, Knaflu, so se zadnji teden oglasili občani iz Dobrle vasi, da bi pristojne uradnike opozorili na nevzdržno prometno stanje sredi Dobrle vasi. Znano je, da je glavno križišče sredi Dobrle vasi nepregledno in ozko. Posebno za časa poletnega turizma se stopnjujejo težave, poleg tega pa postaja ta točka vedno večja ovira za naraščajoči promet preko Jezerskega sedla. Zato so občani zahtevali od Knafla čimprejšnji začetek gradnje obvoznice pri Dobrli vasi.

Knafl jim je odgovoril, da uprava zveznih cest ravno načrtuje razširitev podvoza pod železnico v sosednji Sinči vasi, da pa dveh projektov sedaj „finančno ne zmore“. Do sedaj jim Knafl ničesar konkretnega ni mogel obljubiti. Občanom je edinole obljubil, da bodo odgovorni uradniki preverili možnosti, da se projekta v Dobrli vasi in Sinči vasi povežeta in morda izvedeta v dveh etapah. Občina Dobrla vas podpira tudi iniciativo za rešitev podvoza v Sinči vasi, saj gre za eno in isto cesto. Povezovanje obeh projektov v enega bi bila gotovo primerna rešitev v korist prizadetih občanov in voznikov.

Kotmara vas

Zadnjo nedeljo smo v Kotmari vasi spremili k zadnjemu počitku Nežo Eichholzer, pd. Krajnčičevo mamo iz Čehorč. Po napornem in požrtvovalnem življenju nas je zapustila za vedno v 78. letu starosti. Čisto do zadnjega je pridno pomagala na kmetiji svoje hčerke Zofije in bila je pri vseh priljubljena. Vsa leta je ostala zvesta slovenskemu narodu in obiskala slovenske prireditve in se trudila za ohranitev slovenske besede v domačem kraju.

Od pridne žene se je zadnjo soboto poslovilo v Kotmari vasi veliko število ljudi. Cerkveni pevci in pevci Gorjancev so se s pesmimi poslovili od rajne. Župnik Maks Mihor pa je opravil pogrebne obrede.

Žalujočim svojcem izrekamo iskreno sožalje.

- Zveza slovenskih žena Celovec in SPD „Bilka“ Bilčovs vabita na predavanje prof. psih. Tončke Štocinove **„Kako pomagamo neuspešnemu otroku“**, ki bo v četrtek, dne 27. nov. 1980 ob 19.30 uri pri Miklavžu v Bilčovsu.
- Zveza slovenskih žena Celovec vabi na predavanje prof. Škofleka **„Kako ohranijo starši stik z odraščajočo mladino“**, ki bo v četrtek, dne 27. nov. 1980 ob 19.30 uri v Dijaškem domu SŠD v Celovcu, Tarviser Straße 16
- Slovensko prosvetno društvo Gorjanci v Kotmari vasi vabi na predavanje dr. Hribernika iz Kranja **„Kako vpliva vreme na zdravje“**, ki bo v četrtek, dne 27. novembra 1980 ob 19.30 uri v stari ljudski šoli v Kotmari vasi (društvena soba v 1. nadstropju)

Prisrčno vabljeni

Obisk pri jubilantu

O devetdesetletnem življenjskem jubileju Mihe Kačnika smo poročali v prejšnji številki našega lista. Jubilant je ob svojem prazniku bil deležen številnih čestitk. Na dan njegovega rojstnega dneva 17. novembra je Miha Kačnika obiskalo tudi predsedstvo Zveze slovenskih organizacij na Koroškem. S predsednikom dr. Zwittrom na čelu so predstavniki ZSO Kačniku izrazili čestitke in najboljše želje ob njegovem življenjskem jubileju.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA, KRŠČANSKA KULTURNA ZVEZA IN AVSTRIJSKO-JUGOSLOVANSKO DRUŠTVO

prirejajo

koncert jugoslovanskih pesmi in plesov

ki bo v nedeljo 23. novembra 1980 ob 14.30 uri v Mestni hiši v BOROVLJAH, in ob 19.30 uri v Kulturnem domu v ŠENTPRIMOŽU.

Gostuje: Znani folklorni ansambel „KUD Svetozar MARKOVIČ“ iz Novega Sada v Vojvodini.

Ne zamudite te edinstvene priložnosti!

AVSTRIJSKO-JUGOSLOVANSKO DRUŠTVO:

25 let prizadevanj

za sporazumevanje med narodi

V navzočnosti številnih častnih gostov tako iz Koroške kot tudi iz Slovenije oz. Jugoslavije je zadnji petek Avstrijsko-jugoslovansko društvo v celovški mestni hiši slavilo svoj srebrni jubilej — petindvajsetletnico obstoja in delovanja za zbliževanje in sporazumevanje med narodi obeh sosednih držav. Dobrodošlico je izrekel predsednik društva inž. Willi Sereinigg, ki je izrazil veselje in obenem tudi presenečenje nad tako številno udeležbo, ki pa je bila brez dvoma izraz zanimanja in priznanja delu, ki ga je opravilo društvo v minulem četrtstoletju.

Med gosti so bili jugoslovanski veleposlanik na Dunaju Novak Pribičević in generalni konzul v Celovcu Milan Šamec s člani konzulata, predsednik koroškega deželnega zbora Josef Guttenbrunner kot osebni zastopnik deželnega glavarja, iz Ljubljane so prišli član izvršnega sveta SRS in predsednik komiteja za informacije Tone Vahen, predsednik komisije za mednarodna vprašanja skupščine SRS Bojan Lubej, predsednica društva SRS za Združene narode Marija Vilfan in zastopniki obmejnih občin, nadalje je bil navzoč dosedanji avstrijski generalni konzul v Ljubljani dr. Walter Lichem (ki odhaja na novo službeno mesto v Čile), poleg častnega predsednika društva Matije Krassnigga so bili še živi ustanovni člani, prav tako pa sta se svečanosti udeležila tudi predsednika obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev dr. Franci Zwitter in dr. Matevž Grilc.

Društvu je k njegovemu jubileju najprej čestitala Marija Vilfan, ki je naglasila, da vzdržuje društvo SRS za Združene narode stike z mnogimi državami, posebno zanimanje pa goji za Avstrijo kot sosedo in za njeni deželi Koroško in Štajersko, „ki imata tudi slovensko manjšino, ki nam je posebno pri srcu“. Opozorila je, da proslavlja društvo svoj jubilej v pomembnem trenutku, ko se je v Madridu začela konferenca o evropski varnosti in sodelovanju, kjer Avstrija in Jugoslavija mnogokrat zastopata enaka ali vsaj sorodna stališča. Društvu je tudi za bodoče želela uspešno delovanje v korist zbliževanja med narodi-sosedi. Njenim željam in čestitkam se je pridružil še Tone Vahen, ki je spomnil na letošnji obisk

koroških in avstrijskih novinarjev v Sloveniji ter se zavzel za nadaljnjo izmenjavo, kar bi služilo boljšemu medsebojnemu poznavanju in razumevanju.

Zgodovino in dosedanji razvoj društva je v slavnostnem govoru orisal predsednik deželnega zbora Josef Guttenbrunner. Spomnil je na težki začetek v času, ko se je društvo sicer v svojih pravilih zavzemalo za pospeševanje prijateljskih odnosov in kulturne izmenjave, pa v resnici takih odnosov in take kulturne izmenjave še sploh ni bilo, ker so takratne odnose še močno bremenili številni predsodki, „porojeni iz hudih dejanj preteklosti“. Ti predsodki so bili tudi krivi, da se je moglo v poznejših letih zgoditi vse tisto, kar imenujemo „koroški tafelsturm“, je dejal predsednik Guttenbrunner. Tudi ti dogodki so društvo hudo prizadeli, vendar je s svojim delom nadaljevalo v zavesti, da brez sporazumevanja ne more biti miru. Z zadovoljstvom je govornik ugotovil, da je v okviru društva prišlo tudi do notranjekoroške kulturne izmenjave med Slovenci in Nemci na Koroškem, ob koncu pa je naglasil, da bo imelo društvo tudi v bodoče dovolj dela, „ker smo šele na začetku solidnega sporazumevanja“.

Izvajanja govornikov so s svojimi prispevki povezali v praznično celoto tamburaški ansambel „Bisernica“ iz Škofje Loke, moški oktet „Sava“ iz Kranja in mešani oktet „Danica“ iz Šentvida v Podjuni.

Uspel dan starih v Dobrli vasi

V soboto, 25. novembra 1980 je občina Dobrla vas povabila svoje „stare“ občane na prijeten popoldan k Zablatniku v Dvoru. Vabilu se jih je odzvalo mnogo več, kot druga leta. Saj je moralo podjetje Štefan Sienčnik „vpreči“ kar troje omnibusov, da so bili kos situaciji. A ne samo to je bilo nekaj posebnega — prvič je občina h kulturnemu sodelovanju povabila tudi domače Slovensko prosvetno društvo „SRCE“. Radi smo se odzvali, ker smo vedeli, da bomo peli občanom, katerim v ogromni večini slovenska pesem še doni v ušesih.

Še eno presenečenje smo pri tej proslavi doživeli: Govor našega župana, šolskega ravnatelja Adolfa Hafner-ja. Takoj začetkom svojega govora je že prešel na veliko novost, da so namreč k sodelovanju povabili tudi mešani zbor dobrolskega slovenskega prosvetnega društva „SRCE“. Nekako upravičujoče je rekel, da so tudi že druge občine južne Koroške k sodelovanju vabile slovenska društva ter prostodušno dodal, da ve, da je s tem ustregel mnogim, da pa so mnogi, katerim je to vse eno in, da jih je le malo, on upa, da le zelo malo takih, katerim to ni všeč. Hvala Vam gospod župan za te spodbudne besede. Tudi mi upamo in želimo, da bi bilo le še malo tako nazadnjaških, ki nikakor nočejo razumeti časa.

Po pozdravnih besedah referenta za socialno skrbstvo Franca Logarja, se je odvijal kulturni program pri katerem je poleg našega mešanega zbora sodeloval še dobrolski „Fünfgesang“.

Potem, ko je zaigral in zapel „Fünfgesang, je naš zbor pod vodstvom Janeza Petjaka zapel pozdravno pesem „Dober večer, dober večer dragi očka“ in nato še nemško: „Wia schön is“. Po nagovoru župana so naši pevci zapeli „Nmav čez izaro“ in glej čudo: Po vsej veliki dvorani z okrog 200 gosti se je slišal odmev te naše lepe slovenske koroške pesmi. Po prvem nastopu našega zbora je naš društveni tajnik, Martin Pandel pozdravil v slovenskem in nemškem jeziku. Zahvalil se je županu za povabilo ter „mladim“ in „starim mladim“ želel zdravja in sreče. Tudi v nemškem jeziku se je občini zahvalil za povabilo in izrekel upanje, da se bo ta spravni akt tudi v bodoče obdržal.

Ko so se gostie in pevci pokrepčali z obilno pečenko, so mnogi gostie prihajali k pevcem z želio, naj bi še zapeli. In res so še enkrat stopili v dvorano, ker naši pevci pojo iz veselia do petia in vrstile so se slovenske pesmi ena za drugo.

Bilo je lepo razpoloženje, kakršnega si dobrolski „mladi stari“ še večkrat žele. Bil je to v vsakem oziru uspel „dan starih“.

Kotmara vas: občinska seja

Sedem točk je bilo na sporedu zadnje seje kotmirškega občinskega sveta v ponedeljek, 17. novembra 1980. Ker je župan Josef Struger zbolel, je sejo vodil podžupan Emil Müller. Prva točka (vprašanja) je odpadla, ker noben odbornik ni vložil ustnega vprašanja pismeno. Kot druga točka je bila na sporedu oddaja občinskega lova. Na območju kotmirške občine sta dva lovska revirja, humperško lovišče in občinsko lovišče. Humperško lovišče obsega ok. 225 hektarjev, občinsko pa ok. 2510 hektarjev. Lovski sosvet se je dvakrat bavil z oddajo občinskega lova. Dosedanji najemnik je bil Josef Motschiunig. Naposled se je lovski sosvet zedinil, da odda občinski lov Josefu Motschiunigu za ceno 35.000 šilingov letno. Ta cena pa se zviša vzporedno z razvrednotenjem denarja. Motschiunig je v to cono in v te pogoje privolil. Med razpravo so odborniki izrazili željo, naj bi v občinskih loviščih lovili predvsem domači lovci in opozorili tudi na dejstvo, da je najemnina za lov (pribl. 14 šil. na hektar) med najnižjimi na Koroškem. Odborniki SPÖ, ÖVP in FPÖ so glasovali za Motschiuniga, odbornik EL Jože Wakounig je glasoval proti. Svoj nasprotni glas je utemeljil z dejstvom, da skoraj v vseh občinah, zlasti pa v sosednjih, oddajajo občinski lov samo lovskim družinam in ne poedincem, in vprašal, zakaj to v Kotmari vasi ni mogoče. Opozoril je tudi na nekatere težave z odškodnino.

Nadaljnji sklepi so bili soglasni. Občinski odbor je potrdil občinsko stališče o spremembi namembe za tri zemljišča. Kot podporo za šolske izlete na Dunaj in Salzburg in za smučarske tečaje je odobril šoloobveznim otrokom iz kotmirške občine podporo 300 šilingov na osebo. Johannu Jesenku, pd. Gašparju v Medrejtrah, bo občina povrnila polovico cene (4100 šilingov) za plemenskega merjasca. Zveza vojnih žrtev bo dobila podporo 5000 šilngov, nemška folklorna skupina 4.000 šilingov, športno društvo DSG Rotschitzen pa 10.000 šilingov (za hokej in skakalce) in 6.000 šilingov (iz sredstev za turizem) za tekaško progo. Odbornik EL je še izrazil željo, da bi prošnje SPD „Gorjanci“ bile prav tako ugodno rešene.

Nadalnjo obravnavo sedme točke (oprostitev oz. znižanje prispevka za odvoz smeti Josefu Jesenku iz Čežave, pismena prošnja prizadetega) je občinski odbor preložil na naslednjo sejo. Med razpravo o težavah z odvozom smeti je odbornik EL opozoril tudi na nekatere težave pri pluženju cest.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

VABI NA REVIJO

Kernjakovih pesmi

v nedeljo 14. dec. 1980 ob 14.30 uri v Domu glasbe v Celovcu Na prireditvi ob priliki 1. obletnice smrti Pavla KERNJAKA bodo nastopili zbori iz Roža in Podjune.

Vstopnice v pisarni SPZ — Gasometergasse 10 in pri krajevnih prosvetnih društvih.

Prisrčno vabljeni!

Valentin Polanšek 58

BRATOVSKA JESEN

II. del

„„Vzemi no Lonko, pa bo čebelar prost in bo moj!“ se je kajkrat tudi po sili pošalila Gelca.

Bila je resnica, kar si je želela. A v srcu ji je bilo težko. Tudi Matevž je vselej povedal kaj prijateljskega. Z Gelco sta se poznala izza mladih nog, pa tudi iz šole v sosednji grapi, po plesnih srečanjih in nedeljskih poteh.

„Čakajva, pa bova dočakala!“ se je opogumil sedaj on in tako tolažil oba.

Matevž je medtem dorastel v krepkega, slokega, črnolasega moškega, brke so bile primerne za njegove črne oči, prav tako gosti črni lasje, ki jih je česal nazaj.

Dve leti je še med drvarji. Dve leti dobro zasluži kot godec, ker rad pride, kamor ga vabijo in v naprej ničesar ne zahteva. Tudi od gostilničarja ne. Imel je tudi novo harmoniko, pa še eno rabljeno. Prvo je hranil spočetka doma pri starših, drugo pa je jemal s sabo v gozd, kadar je čez nedeljo ostal v drvarski brunarici, katero si je udobno uredil in se mu je tam zelo dopadlo, ker ga ni nihče motil. Delovni tovariši so to vzeli na znanje kot samoumevno; preveč so tudi cenili Matevža, da bi mu karkoli oporekali. Vsak si je štel v veliko čast, če je naneslo, da je sredi tedna godoval ali praznoval rojstni dan ali obhajal kaj drugega posebnega, da je v ta namen potegnil Matevž mehe in zaigral. Naneslo je tudi, da so se iz doline pritepli ožji znanci slavljenca, pa so se kar veličastno zabavali. Plesali so in tudi popili kaj močnega in dobrega.

Drvarji so bili vselej denarni ljudje. V tistih letih morda najbolj. Kajti bila so krizna leta. Kmet je za visoko stoječi les daleč kje v planini dobil bore malo denarja. Nato so mu še meričniki tako v poseki in končno še v Kapli na skladišču poleg železniške postaje ponovno izvrgli toliko hlodov, da se je dokončni obračun gibal nesramno blizu ničle. Drvar pa je dobil od Leitgebovega prekupčevalca svoj gotovi denar. Tako tudi voznik pozimi za prevažanje do skladišča. Vse to pa je bilo odbito od prvotne cene, za katero sta se sporazumela lesni trgovec in posestnik.

Drvarji so imeli svoj zaslužek tako urejen, da so vsakih štirinajst dni jemali le dobro preračunano akontacijo kakih dvajset do trideset šilingov na dokončni obračun, ko je bila sečnja dogotovljena. Za gonitev so ponavadi sklenili s prekupčevalcem ponovno ceno. Ali pa so kdaj vzeli tudi vse skupaj — sečnjo in gonitev. Drvarski mojster je moral biti na mestu. Moral je znati barantati. Zakaj prekupčevalec Tone je bil trd pogajalec za vsak groš pri metru. Če je bil tak tudi mojster, je barantanje trajalo kaj dolgo. To so opravili že kmalu po veliki noči za vsakoletno sečnjo in gonitev sproti. Pri tem se je upoštevalo mnogo merodajnih činiteljev.

Prekupčevalec je poznal vsakega svojega mojstra do potankosti. Obratno pa tudi. Ako je imel mojster dobre fante v svoji skupini ali partiji, kakor se je tudi dejalo, je že imel dobre adute v rokah, da bo iztisnil najboljši zaslužek, ki je možen. Ako pa je imel mojster malo izkušenj in poleg tega še bolj klavrne drvarje poleg sebe, je seveda prekupčevalec Tone videl priložnost, da bo ‚kravo dobro pomolzel‘, kar je pomenilo, da bo prišel on do dobrega zaslužka.

Torej je bila zadeva zelo trda: Na eni strani prebrisani prekupčevalci na drugi strani prebrisani, ali tudi ne, drvarji.

Lesni trgovec je imel že od vsega začetka še dodatno možnost, da zase iztrži dodaten dobiček: to je bil kmet sam. Od njega je kupil les. Kakor je bilo. Ali stoječega ali na skladišču na železniški postaji. To je bilo spet odvisno od pretkanosti posestnika samega. Pameten kmet je najraje prodal svoj les stoječega v gozdu. Tako je prišel do svojega izkupička brez najmanjšega tveganja. Ko je bila sečnja končana, se je les v poseki izmeril. Seveda je imel gospodar svojega zaupnika pri merjenju, ali pa je bil kar sam navzoč. Se razume, pri merjenju je mnogo možnosti, da pritisneš. Samo s škarjami siliš bolj na tanjši konec hloda, pa se ob sto ali več kubičnih metrih nabere mnogo ‚dodatnih metrov‘, za katere je lesni trgovec ogoljufal oba: kmeta in drvarja. Drvarski mojster je bil pri merjenju seveda tudi navzoč. Se razume, tudi on je gledal na svoje koristi. Saj sta kmet in mojster imela pred očmi le svoj pošteni dobiček.

Lesni trgovec Tone je bil na glasu, da je v redu človek, da pri njem obvelja, kar reče: Kar ima, ima! Dobro je plačeval in seveda po drugi strani jemal le dober les in dobre drvarje. Za slab les ni bil dostopen. Izjemoma morda, če se mu je dotični kmetavzar res smilil, ker so ga spravili davki skoraj na kant in je moral seči po zadnji rešitvi, da še uide dražbi. Tone si je morda dejal: Dobro, tukaj zate ne bo zaslužka! Boš pa imel vsaj mirno vest, da si siromakom kaj pomagal. Ni sam kriv, da ga sodnijski eksekutarji tako stiskajo. Pa cel kup otrok ima. Naj bo, kar bo. Bom pa pri drugih sečnjah, ko gre za tisoče in tisoče kubikov, nekako izenačil.

Tone je imel za veliko lesno tovarno več drvarskih mojstrov. Najbolj pa je upošteval Matevževega očeta, ali

„Plamenice nočnih uničevalcev slovenskih krajevnih napisov so pustile debelo plast saj“

(Nadaljevanje iz zadnje številke)

Razgledi: Druga taka — hotena ali ne — nejasnost je pri izenačevanju nemškega in slovenskega nacionalizma na Koroškem. Nekateri ne ločijo agresivnega nacionalizma večine od nacionalne obrambe manjšine.

Pleterski: Znanstven problem to ni. In tudi ne vprašanje tiste dozdevne zgodovinarske objektivnosti, ki vidi izhod v „pravični“ delitvi krivde na enaki polovici. Besedo nacionalizem smo se navadili uporabljati le še v slabšalnem pomenu. Nekaj drugega je boj za narodno enakopravnost, za pravico odločanja o sebi, za zaščito svojega narodnega obstanka. Tega ne imenujemo več nacionalizem. Danes je — vsaj značilno — priznano, da je enakopravnost narodov, varnost njihovega obstoja, pogoj za mednarodno sožitje, priznana je legitimnost obrambe teh vrednot. Mednarodnopravnih načel kajpada ne moremo prenašati nazaj na preučevanje procesov v preteklosti, toda stvari so bile tudi brez teh pravnih izrazov takrat dejansko takšne, kot jih pravno izražamo danes.

Razgledi: Že čisto na začetku simpozija je rekel prof. dr. Helmut Rumpler, dejansko organizator simpozija, da je za zgodovinarje plebiscit zgodovinsko dejstvo, in zgodovinska dejstva se pač ne morejo spreminjati, lahko pa se različno osvetljujejo in intrepretirajo. Tudi on je rekel, da gre zdaj (tudi) za to, kako se izpolnjuje tisto, kar bi se spričo plebiscita moralo. Naše stališče je enako, meja med državama je zarisana, gre pa za to, kako se izpolnjujejo obljube in pogodbe. (Teze o prevaranstvu pri plebiscitnih aktih je naše zgodovinopisje opustilo.) Nemškokoroška propaganda pred plebiscitom je obljubljala Slovencem na Koroškem v Avstriji vse pravice, seja deželnega zbora tik pred plebiscitom jim je slovesno garantirala prav to, in formalno jih ščiti tudi avstrijska državna pogodba iz časa po drugi svetovni vojni ...

Pleterski: Povedali ste sami, v čem je sodobno koroško vprašanje z avstrijske strani še široko odprto.

Razgledi: Na simpoziju se je razkrival še neki nesporazum: nekateri nemškonacionalistični krogi (ali samo nemško čustvujoči ljudje) na Koroškem niso razumeli in ne razumejo, da pri plebiscitni odločitvi ni šlo za narodno, etnično odločitev, marveč za odločitev o pripadnosti državi.

Pleterski: Nihče pravzaprav ne zanika, da je bilo po rezultatih ljudskega štetja l. 1910 v plebiscitni coni A, kjer se je glasovanje l. 1920 izvršilo, prebivalstvo po dobrih dveh tretjinah slovenskega jezika in da je torej zmaga za Avstrijo bila mogoča le, ker je del teh slovenskih ljudi glasoval zanjo. Gre bolj za oceno tega dejstva in za politične konsekvence. Tisti, ki v takem rezultatu vidijo upravičen uspeh germanizacije, tudi danes skušajo priznati značaj Slovencev in njihove pravice le tistim, ki to vkljub vsem okoliščinam zahtevajo. Takšnemu gledanju je že kmalu po plebiscitu dal „teoretično“ obleko M. Wutte in na njem ostajajo tisti, ki terjajo preštevanje manjšine. Problem ni v znanstvenem tolmačenju, temveč v tem, da so se na to stališče postavile vse tri velike avstrijske stranke, po njihovem dogovoru pa tudi zakonodajalec. V nasprotju s tem je na simpoziju med avstrijskimi udeleženci bilo močno čutiti mnenje o plebiscitu kot odločanju za državo in ne za narodnost.

Razgledi: Prav vi ste na simpoziju opozarjali, da je treba raziskati vzroke, zavoljo katerih se je na plebiscitu leta 1920 odločilo 10.000 do 12.000 Slovencev za takratno Avstrijo.

Pleterski: To je zapisano v omenjeni moji knjižici, ki na simpoziju sicer ni bila obravnavana, je pa gotovo bila v ozadju nekaterih razpravljanj. Tam izračunavam s primerjavo relativnih številk ljudskega štetja in rezultatov plebiscitnega glasovanja, da je za takratno Avstrijo glasovalo po vsej verjetnosti 10.527 glasovalcev slovenskega jezika. Večina glasovalcev slovenskega jezika, 15.279, je glasovala za takratno Jugoslavijo. Z razčlembo propagandnega gradiva in s primerjavo z relativnimi številkami prvih naslednjih parlamentarnih volitev sem poskusil ugotoviti, pod čigavim vplivom so ljudje slovenskega jezika glasovali za Avstrijo. Pod vplivom socialnih demokratov je to storilo približno 5900, pod vplivom nemških meščanskih strank pa približno 4600 slovenskih glasovalcev. Velika večina pod vplivom tiste stranke, ki je po svojem družbenem značaju in po svojih izjavah vlivala trdno zaupanje, da bo slovenska narodnost v Avstriji zagotovljena. Tudi preostali se svoji narodnosti niso odrekli, saj so jo tudi druge stranke jamčile.

Razgledi: Nekateri avstrijski zgodovinarji menda kar zamolčujejo teh 10.000 Slovencev?

Pleterski: Tega tudi Wutte ni zanikal. Gre za to, ali jim priznavajo slovenski značaj ali ne. Na simpoziju je bilo brez ugovora jasno ugotovljeno, da je štetje posebnega jezika „windisch“ prvič uporabila nacistična oblast.

Razgledi: Kaj je po vašem mnenju simpozij prinesel novega — ne mislimo samo v ozračju, marveč tudi v zgodovinskih dejstvih? Zvrstilo se je 30 referatov in diskusija je bila zelo živahna. Katero značilnost bi posebej poudarili?

Pleterski: Če se omejim na osrednjo tematiko, na vprašanje razmejitve in plebiscita in tudi na politiko Avstrije do Slovencev v času po plebiscitu, lahko rečem, da smo slišali marsikatero novost, zlasti v referatih mlajših avstrijskih kolegov, ki so zadnja leta veliko delali v dunajskih arhivih. Zame osebno je bilo posebno zanimivo prizadevanje dr. Andreja Moritscha, ki je kombiniral podatke o gospodarski strukturi prebivalstva, o gospodarskem značaju posameznih manjših regij, o razmestitvi kulturnih in gospodarskih društev z ugotovitvijo narastka ali upada avstrijskega vpliva na plebiscitu, in to ob primerjanju jezikovnih podatkov ljudskega štetja 1910 in plebiscitnih rezultatov po posameznih občinah. Tako je hotel priti do novega vpogleda v motive glasovanja na plebiscitu. Dobil je vtis, da gre predvsem za gospodarske in manj za politične motive pri čemer pa je izhajal od spoznanja, da to ni bilo glasovanje o narodnosti. Zanimiv je njegov predlog mikroanalize z anketiranjem potomcev nekdanjih glasovalnih upravičencev. Tu sem izrazil svojo skepso, ne v načelu, marveč glede na ozračje, ki mora na Koroškem pokvariti takšno, sicer zanimivo anketiranje. V celem se mi zdi, da je na simpoziju bolj ali manj izrecno, ali vsaj brez vidnega odpora, obveljalo mnenje, da sta v plebiscitu bili legitimno navzoči dve strani, da je legitimna bila politična akcija tudi tiste strani, ki je bila poražena, da je rezultat glasovanja določil državno mejo Avstrije, ki ni etnična, in da ima Avstrija na tem ozemlju obveznosti do slovenskega prebivalstva. Omenjeno je bilo večkrat, da je takratna Jugoslavija, s tem da je lojalno izpolnila določila senžermenske državne pogodbe, plebiscit in njegovo veljavnost sploh omogočila.

Razgledi: Zaklenjeni arhivi so boleča rana zgodovinarjev. Ali je celovški arhiv zaprt za vse zgodovinarje ali samo za nekatere (med njimi ali predvsem za slovenske)?

Pleterski: Rana naj se zaceli. Upam, da bo v prihodnje to drugače.

Razgledi: Organizator simpozija je popeljal vseh 300 udeležencev na večerno kulturno prireditev na Radiše (Radsberg) jugovzhodno od Celovca. Slovenska prireditev na tem slovenskem otoku v nemškem morju je bila ganljiva, kar pretresljiva. Domačini so si bili zgradili s trdim delom in velikim žrtvovanjem — iz nekdanjega farovškega hleva — res lep kulturni dom, pojejo slovenske pesmi izgovarjajo odločne in celo bojevite besede, plešejo slovenske plese ... Napovedovalec je ob tem govoril o neizprosni volji do narodnega obstoja, o čutu narodne pripadnosti slovenski matici. Vendar je drug govornik povedal: sončne Radiše, soniges Radsberg, so zdaj slovenski otok. V eni vasi, slovenski vasi tam spodaj znajo slovensko besedo samo še najstarejši ljudje, druga slovenska vas se je „znebila“ slovenščine eno generacijo pozneje. Naš kraj, vas v zaselki, šteje okoli 500 ljudi, je povedal, in polovico se jih priznava za Slovence, drugi pa pravijo, „ko da so Nemci“ ... Ti „radiški Nemci“ v službah v Celovcu govorijo nemško, doma pa se „znamo pogovarjati in tudi prepirati po slovensko“ ... Kakšni občutki so vas obhajali na tej prireditvi?

Pleterski: Spomnil sem se terenskih raziskav, ki jih je pred dobrimi dvajsetimi leti požrtvovalno in domiselno izvedel takratni asistent, danes profesor dr. Vladimir Klemenčič prav na področju vzhodnih Gur glede jezikovnega značaja prebivalstva. Mislim, da je na to podlago, ki ne more kar tako izpuhteti, v tem času legla debela plast pepela, ki so ga vzdignile erupcije političnih strasti in zmag nemškega nacionalizma. Protiustavna odprava dvojezičnega šolstva, ko je v divjem zublju zgorela l. 1945 deklarirana volja, popraviti krivice, storjene koroškim Slovencem. Nešteto dan na dan zanetenih ognjev, na katerih so zažigali pravice in dolžnosti iz državne pogodbe in obenem s sajami očrnili vsako slovensko vrednoto. Vse plameneče grmade oktobrskih proslavljanj so bile ritualno sežiganje upravičenosti slovenskega človeka. Kukluksklanovske plamenice nočnih uničevalcev slovenskih krajevnih napisov so pustile debelo plast saj. In sramota preštevanja s sankcijo najvišjega ljudskega predstavništva. Ta je ožgala srca. In razstreljeni in premazani spomeniki partizanom in žrtvam nacističnega okupatorja Avstrije. In nekaznovani klic domovini naj uniči narod, katerega govorica živi tod najdlje. In „kulturni“ domovi, ki gorijo v sovraštvu do slovenskega jezika. In šola. In tisk. Pepel pada brez konca in se seseda. Kaj je pod njim, ne vidimo več. Vprašanje je, ali bodo grmade nehale goreti, ali bo pepel nehal padati, ali bo požarišče moglo ozeleneti. Veliko je odvisno od volje do življenja samega življa, ki bi ga radi zatrli. Največ pa je odvisno — to nas uči zgodovina — od političnega faktorja.

Razgledi: Predsednik Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Matevž Grilc je na Radišah vsemu občinstvu pojasnil, zakaj se koroški Slovenci ne bodo udeležili proslav ob 60-letnici plebiscita. Kaj pravite, hočemo reči, mislite ob tem?

Pleterski: Mislim, da s tem izgublja Avstrija.

Zoranovega Jožefa, kakor so ga klicali drugi. Pri Zoranovih se je rekalo pri Podlesnikovi bajti. Nihče pa ni rekel: pri Podlesnikovi bajti. Vsak le: pri Zoranovih. Torej je bil Zoranov ugleden možakar. Ni bilo v soseski nikogar, ki se ne bi pridružil temu spoštovanju. Morda vmes kdaj Sončarjev gospodar ali Spodnji Poldej, če ju je Zoranov ‚ofizal‘, se reče, da je od njiju pri kvartanju dobil lepe trde šilinge. Rad je namreč vrgel tudi karte. Tvegal pa je le do določene mere. Nikdar ni osušil, se reče, da bi zgubil ves denar. Zoranov je znal tudi tu imeti pamet in srečo v rokah. Ni se pa vtikal v nepošteno igro, kar so nekateri, zlasti trije Kapelčani, radi uganjali na pretkane načine. Sicer je poredko igral tudi z njimi. Jih tudi za nekaj ‚ofizal‘. Pa nehal. Konec. Podregaval jih je lahko vselej: Pa sem vas le!

Matevž je kdaj tudi v tej smeri poskušal malo posnemati očeta. Pa on je bil iz drugega lesa izrezljan. Ni se znal pretvarjati in na drugi strani držati sebe na vajetih, da ne bi riskiral previsokih zneskov v igri, ki je v načelu zgrajena na blufu in preganjanju z denarjem.

Zato je Matevž tudi opustil fizanje, kakor so hribovci rekali tej igri na karte. Ni se mogel sprijazniti s tem, da je igralska sreča baje izraz za drugo srečo. Rečenica je krožila: Nesreča v igri pomeni srečo v ljubezni! Seveda, ali pa obratno. Matevž se je posmihal taki bedasti prerokbi in za vselej končal s kartami. Zanj je bil drugi vir dodatnih dohodkov igranje na harmoniko. To se mu je zdelo seveda nekaj čisto drugega, nekaj vzvišenega, kar spravlja ljudi v dobro voljo in smeh in jih vzpodbuja za ples in veseljačenje. Harmoniko je imel torej v velikih časteh!

Če pa je prej kdaj pri kvartanju zgubil, se je potem gnjavil s samoočitki: Norec si! Prej garaš in se ubijaš pri delu za šilinge, potlej pa jih zgubiš, da se dobitniki še norčujejo iz tebe! Če pa je kdaj pri igri dobil lepe srebrnike, se mu je tisti smilil, ki je zgubil! Hudiča, težko je delal, doma ima ženo in otroke. Pa bo prišel brez denarja domov, če vse zaigra. Pri kvartanju je Matevž sploh opažal, kakšni so ljudje v resnici. Tu se mu je odkril značaj posameznika v vsej goloti, da ga je kajkrat presunilo, ko je videl vso sebičnost in grabežljivost in svinjarijo človeka.

Zoranov Jožef in lesni prekupčevalec sta bila stara znanca, skoraj prijatelja. Jožef je imel pri lesni tovarni ravno toliko let kot drvar kakor Tone kot prekupčevalec. Sedla sta kdaj tudi v kaki gostilni v posebno sobo in ga srknila — ali na uspešen konec velike sečnje ali pa pred delom, ko sta uredila pogodbo za bodočo sečnjo.

Tone pa je sedel s svojimi drvarji vseh skupin zlasti na holcarsko nedeljo, to je druga nedelja v novembru. Tudi kak višji od tovarne je bil navzoč, pa so praznovali. Poprej so še šli k maši k svečariji. Vsak drvar je ponesel okoli oltarja svečo, ki jo je kupil in potem cerkvi daroval. Tako navado so imeli. Bila je pri ljudeh na dobrem glasu. Tedaj so tudi po gostilnah prirejali plese in drvarji so bili središče veseljačenja.

Tovarna je pogostila svoje drvarje ponavadi s pečenko in tudi nekaj pijače. Za pravega drvarja pa je bilo brezplačne pijače seveda premalo in so si jo kupovali sami. Drvarji so na tako holcarsko nedeljo ali svečarijo jemali s sabo tudi svoje ženkice. To je bil praznik in pol. Samo še rudarji so imeli nekaj podobnega.

Drvarji so lahko praznovali, kajti pred svečarijo je bilo pri marsikateri skupini končano celovito delo, tako sečnja kot gonitev, iz vsega pa so dobili sedaj celoten obračun, odštevajoč mesečne akontacijske prejemke. Temu računskemu zaključku se je dejalo ‚čep‘. Pa so bili drvarji, ki so potegnili čep, da bi se še srednji kmet razjokal ob tolikih velikih bankovcih. Kaj čuda, da je marsikak gospodar skoraj tipal po klobuku, da se odkrije najboljšemu drvarju, o katerem je šla govorica: Neverjetno, kako dobro je zaslužil!

Zoranova skupina pravzaprav ni bila skupina — partija, kajti kot taka se je štela šele od pet drvarjev naprej. Zoranov pa je bil samo v troje. In še to ne stalno. Jemal je gotove domačine tako začasno za drvarjenje, kakor se mu je zdelo potrebno. On je namreč samcat žagal. Srednjedebele smreke je brez nadaljnjega zmogel. Če pa je imel nadpovprečno debel les, je za nekaj dni v presledkih, kakor je zahteval potek nadaljnjega obdelovanja padlega drevesa, najel kakega domačina, da sta v dvoje z gamsarico nažagala toliko dreves, kolikor jih je nameraval za teden dni oklestiti in omajiti. Tak je bil njegov način dela. Ko pa je bila poseka polna dolgih svetlih debel, olupljenih in posušenih, ki so tako deviško razgaljena ležala med vzdolž naravnanimi vejami, je dobil žagarje. Žagarji so debla razkosali na štirimetrske hlode. To delo je oddal Zoranov Jožef prav tako v akord kakor sečnjo, če sta bila dva tuja žagarja. Se reče: Bolj boš delal, več boš zaslužil! In so bili taki, ki so se gnali, pa pri Zoranu dobro zaslužili. Zato so ga tudi hvalili.

Zoranov Jožef je kdaj prevzel tudi velikansko sečnjo. Tone ga je nagovarjal. Jožefu ni bilo dosti za številno partijo osmih ali celo več ljudi. Poznati si jih moral. Zlasti, kakšni delavci so. So trdni? Niso lumpje, ki tvegajo ‚plavi ponedeljek‘? Ali se bodo ujemali z drugimi tovariši? Zdržijo tudi kaj? Znajo sami kuhati v drvarski bajti? Znajo previdno delati, da se ne usekajo ali kako drugače ponesrečijo, zlasti pri gonitvi? Šment, je modroval Zoranov, to je nešteto reči, ki jih je treba vnesti v račun in še vedno je vse skupaj veliko tveganje. Kajti Jožef je raje ostajal pri svojem sistemu trojke in le začasne pomoči. Tako mu je najbolj šlo od rok. Najmanj je bilo tveganja. Zaslužek tudi dober.

(Dalje prihodnjič)

Smo za dialog...

(Nadaljevanje z 2. strani)

poudarjamo našo pripravljenost za dialog," je poudaril predsednik ZSO. „Po 60 letih razočaranj, po težkih preizkušnjah in krvavih žrtvah v času nacifašizma, po 25 letih skupnega prizadevanja za obnovo domovine in predvsem po 25 letih nezadovoljivega reševanja življenjskih vprašanj naše narodne skupnosti mora biti čas vendar zrel, da se mimo vseh predsodkov najdemo za skupno mizo, da iščemo skupno sprejemljivo rešitev."

Končni cilj tega dialoga — je dejal govornik — mora biti iskrena pripravljenost, najti končno zadovoljivo rešitev vprašanj medsebojnih odnosov, ki so 60 let onemogočala ali vsaj ovirala mirno in enakopravno sožitje, ki je predpogoj za nadaljnji razvoj ter za utrditev nacionalne in socialne stabilnosti v deželi, obenem pa tudi mednarodne stabilnosti v tem važnem delu Evrope ob stičišču treh velikih plemen, jezikov in kultur in dveh različnih družbenih sistemov. Na primeru Južne Tirolske, kjer se spet množijo nemiri in atentati, je opozoril dr. Zwitter na nevarnost, ki jo predstavljajo nerešena vprašanja, in potem naglasil:

„Torej ne pustimo neizkoriščene priložnosti, da v času dobrososedskih odnosov in trenutnega mirnega vzdušja pristopimo k razreševanju odprtih vprašanj. Ta naš poziv ne velja le Dunaju, kjer je očitno le nekoliko več pripravljenosti, marveč velja tudi Koroški. Vendar pa pri tem poudarjamo, da dialog ne sme biti dialog dveh Korošk — nemške in zamolčane slovenske, ampak ene same Koroške, skupne domovine dveh enakopravnih narodov. Zato na Koroškem ne sme obstajati skrb in pozornost samo za nemški del njenega prebivalstva, ampak mora biti tudi za drugi, slovensko govoreči del, kakor je to nakazano v operativnem koledarju, ki sta ga osrednji slovenski organizaciji posredovali pristojni vladi. Skrajni čas je, ker gre za obstoj naše narodne skupnosti, pa tudi za vprašanje stabilnosti, mirnega sožitja in skupnega prizadevanja za nadaljnji razvoj in procvit skupne domovine. Bivši partizani in brez dvoma vsi koroški Slovenci smo pripravljeni — iskreno in brez pridržkov, toda kot enakopravni partnerji in kot samonikel subjekt, to je suveren nosilec narodnih teženj in zahtev ter neodsvojljivih pravic!"

„Slovenski vestnik"

v petintridesetem letu izhajanja

Kakor smo že zapisali, je letos minilo 34 let od izida prve številke „Slovenskega vestnika" in je naš list vstopil v 35. leto neprekinjenega izhajanja. Za to priložnost smo na ponovne želje in predloge številnih bralcev izdali posebne značke „Slovenskega vestnika". Kajti zbiranje značk prihaja vedno bolj v „modo" tudi pri nas in tako smo z značkami „Slovenskega vestnika" razveselili že mnoge bralce in prijatelje našega lista.

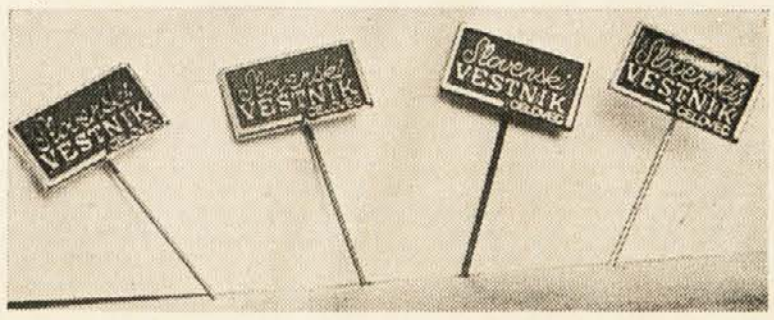

Na voljo imamo serijo štirih značk v različnih barvah: bronasto, rdečo, modro in sivo, na vseh pa je — kakor kaže tudi slika — upodobljena „glava" našega lista z navedbo Celovca kot kraja izhajanja. Posamezna značka ne glede na barvo stane 10 šilingov, kdor pa bo kupil celotno serijo, bo za zbirko štirih značk plačal samo 30 šilingov. Značke dobite na uredništvu in upravi v Gasometergasse 10 ali v knjigarni „Naša knjiga", Paulitschgasse 5—7.

Značke „Slovenskega vestnika" pa si v 35. letu izhajanja lahko tudi „prislužite": za vsakega novega naročnika, ki ga boste pridobili tekom leta, vam bomo kot nagrado poslali po eno kompletno serijo značk; z značko pa bomo pozdravili tudi novega naročnika, čim bo plačal naročnino za eno leto.

S pridobivanjem novih naročnikov bomo tudi najlepše počastili 35-letnico izhajanja „Slovenskega vestnika"!

RADIO-TELEVIZIJA

AVSTRIJA 1

PETEK, 2. 11.: 9.00 Poročila — 9.05 Sonce in veter — 9.30 Ruščina — 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Lovite lisico — 12.10 Možje brez živcev — 12.20 Seniorski klub — 13.00 Poročila — 17.30 Heidi — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Pan-optikum — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Družinska oddaja — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Derrick — 21.20 Vse za mačka — 22.20 Kritično o biotehniki — 23.20 Poročila.

SOBOTA, 22. 11.: 9.00 Poročila — 9.05 Angleščina — 9.35 Italijanščina — 10.05 Ruščina — 10.35 Iz pramorja je prišlo življenje — 11.25 Kritično o biotehniki — 12.30 Zapojte z nami — 13.00 Poročila — 15.15 Ko bi vsi bili angeli — 17.00 Risanje, slikanje, oblikovanje — 17.30 Risanka — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Tedenski pregled sporeda — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Ena sama noč, opereta — 21.45 Šport — 22.55 Poročila.

NEDELJA, 23. 11.: 11.00 Uvod k današnjemu ORF koncertu — 11.15 ORF koncert — 12.20 Tečaj za vzgojo majhnega otroka — 15.10 St. Marienski zvonovi — 16.45 Toby in Tobias — 17.15 Čebelica Maja — 17.40 Otrokom za lahko noč — 17.45 Klub seniorjev — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Nico Dostal — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki in šport — 20.15 Mož za življenje — 22.00 Poročila.

PONEDELJEK, 24. 11.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Prosim k mizi — 10.00 Avstrijska zgodovina — 10.15 Predmetni pouk: kaj bomo jedli danes — 10.30 Škandal na dvoru — 12.00 Gore sveta — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.30 Lassie — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 živali pod vročim soncem — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Ponedeljski šport — 21.05 Detektiv Rockford: telefonski klic zadostuje — 21.50 Večerni šport — 22.20 Poročila.

TOREK, 25. 11.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Angleščina za začetnike — 10.00 Uporabna fizika — 10.30 Bila sem moška vojna nevesta — 12.10 Poldark — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Cesaričin sel — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Prizma — 21.00 Zrcalne slike — 21.50 Naš človek na Dunaju — 22.40 Poročila.

SREDA, 26. 11.: 9.00 Poročila — 9.05 Oddaja z miško — 9.35 Italijanščina — 10.05 Organizacija podjetja in proizvodnje — 10.30 Vladar brez krone — 12.15 Južna Afrika: Zadnja fronta belcev — 13.00 Uredništvo — 17.00 Čudodelni sod — 17.30 Grisu, mali zmaj — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Robinovo gnezdo — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Štiri žene in umor — 21.40 Poročila.

ČETRTEK, 27. 11.: 9.00 Poročila — 9.05 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Mesto dela zgodovino — 10.30 Štiri žene in umor — 12.00 Nebeška radost — 12.15 Mehika — 13.00 Uredništvo — 17.00 Za predšolske otroke — 17.30 Pet prijateljev — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 TV kuhinja — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Leta minejo — 22.15 Šport — 23.05 Poročila.

AVSTRIJA 2

PETEK, 21. 11.: 17.25 Pregled sporeda — 17.30 Socialna država — 17.45 Kaj bomo jedli danes? — 18.00 Vzgoja otrok — 18.30 Vi ste želeli, mi vam zaigramo — 19.00 Legendarni Howard Hughes — 19.25 Otroci pripovedujejo — 19.30 Čas v sliki — 20.15 živali v podzemlju — 21.20 Politična oddaja — 22.20 Škandal na dvoru — 23.55 Poročila.

SOBOTA, 22. 11.: 17.00 Waltonovi — 17.45 Vodič po starinah — 18.00 Tedenski pregled sporeda — 18.25 Nogomet — 19.00 Za prijatelje filma — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Iz gledališča — 21.50 Slepo maščevanje — 23.25 Poročila.

NEDELJA, 23. 11.: 16.40 Pregled sporeda — 16.45 Velika odločitev — 17.15 Louis Armstrong — Chicago Style — 18.30 Okay — 19.30 Čas v sliki — 19.50 Tedenski pregled — 20.15 Bil sem moška vojaška nevesta — 21.55 Šport — 22.10 Charlie Chanova skrivnost — 23.15 Poročila.

PONEDELJEK, 24. 11.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Perspektive — 18.30 Orientacija — 19.00 Legendarni Howard Hughes — 19.25 Otroci pripovedujejo — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Poldark — 21.05 Zdravje — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Made v USA — 23.40 Poročila.

TOREK, 25. 11.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Pota umetnosti — 18.30 Galerija — 19.00 Legendarni Howard Hughes — 19.25 Otroci pripovedujejo . . . — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kviz v rdeče-belo-rdečem — 21.00 Reklama — 21.03 Kabaretni program — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2.

SREDA, 26. 11.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Dežela in ljudje — 18.30 Po Avstriji — 18.55 Otroci pripovedujejo . . . — 19.00 Legendarni Howard Hughes — 19.25 Otroci pripovedujejo — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Kultura v sredo — 21.05 Film Puck — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Film — 0.05 Poročila.

ČETRTEK, 27. 11.: 17.55 Pregled sporeda — 18.00 Brez nagobčnika — 19.00 Legendarni Howard Hughes — 19.25 Otroci pripovedujejo — 19.30 Čas v sliki — 20.15 Križno zaslišanje — 21.45 Reklama — 21.50 Deset pred deseto — 22.20 Klub 2.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 21. 11.: 8.45 TV v šoli — 17.10 Poročila — 17.15 Pravljice iz lutkarjevega vozička — 17.45 Družina smola — 18.10 Čez tri gore — 18.35 Obzornik — 18.55 Traktor — 19.05 Risanka — 19.15 Cik cak — 19.24 TV nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 19.55 Propagandna oddaja — 20.00 Dober večer, glasbeniki — 20.55 Propagandna oddaja — 21.00 V znamenju — 21.15 Washington za zaprtimi vrati — 22.45 Nočni kino: Kanarčkova pesem.

SOBOTA, 22. 11.: 8.25 Poročila — 8.30 Vrtec na obisku — 8.45 Vrček se razbije — 9.00 Dimnikarček se potepa po svetu — 9.10 Deklica, ki ni znala niti krave pomolsti — 9.40 Pisani svet — 10.00 Vzpon Madsa Andersena — 10.55 Delaj z glavo: O očeh — 11.25 Dokumentarna oddaja — 12.10 625 — 12.50 Poročila — 12.55 Nogomet: Vardar — Dinamo — 15.40 Poročila —15.45 Cirkuški pes — 17.15 Košarka: Budučnost — Šibenka — 18.50 Naš kraj — 19.05 Zlata ptica — 19.10 Risanka — 19.24 TV nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik 20.00 Bolnišnica na koncu mesta — 20.50 Propagandna oddaja — 20.55 Godba brez not — 21.35 Monte Walsh — 23.05 TV kažipot — 23.25 Poročila.

NEDELJA, 23. 11.: 8.30 Poročila — 8.35 Za nedeljsko dobro jutro — 9.05 Čebelica Maja — 9.30 Beli kamen — 10.00 Črni led — 10.10 S kajakom po brzicah — 10.35 Vrnitev odpisanih — 11.35 Kažipot — 11.55 Mozaik — 12.00 Ljudje in zemlja — 13.00 Poročila — 14.15 Zagreb 80 — 15.25 Poročila — 15.30 Vojna in mir — 16.50 Športna poročila — 17.00 Zlata pirueta — 18.30 Na koncu poti — 19.10 Risanka — 19.15 Cik cak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Prah, drama — 21.10 Nepaljske impresije — 21.35 V znamenju — 21.50 Zabavno glasbena oddaja — 22.05 Športni pregled.

PONEDELJEK, 24. 11.: 8.45 TV v šoli — 17.10 Poročila — 17.15 Minigodci v glasbeni deželi — 17.30 Živalstvo avstralije — 18.00 Delegatski vodnik — 18.20 Jezik v javni rabi — 18.30 Mozaik — 18.35 Obzornik — 18.45 Mladinska oddaja — 19.15 Risanka — 19.24 TV nocoj — 19.30 Dnevnik — 20.00 Carmina Burana — 21.10 Kulturne diagonale — 21.50 V znamenju — 22.05 Mravlje.

TOREK, 25. 11.: 9.00 TV v šoli — 17.15 Poročila — 17.20 Dimnikarček se potepa po svetu — 17.30 Poletavček — 18.00 Srečanje oktetov 80 — 18.25 Obzornik — 18.35 Po sledeh napredka — 19.05 Risanka — 19.24 TV nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 20.00 Mednarodna obzorja — 21.05 Trsje in blato — 21.55 V znamenju — 22.10 Dinarske skice, balet.

SREDA, 26. 11.: 9.20 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Polh si sposodi hruško — 17.45 Anamorfoze — 18.10 Na obisku: Kud „Mladost" Rudo — 18.40 Obzornik — 18.55 Ne prezrite — 19.10 Risanka — 19.24 TV nocoj — 19.26 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 20.00 Malopridneži — 21.45 Majhne skrivnosti velikih kuharskih mojstrov — 21.50 V znamenju — 22.05 Miniature.

ČETRTEK, 27. 11.: 9.00 TV v šoli — 17.15 Poročila — 17.20 Kdo bo zmagovalec — 17.40 Björn Borg, francoski dokumentarni film — 18.00 Klesar in sinova — 18.30 Obzornik — 18.40 Ugasla kulturna ognjišča — 19.10 Risanka — 19.22 TV nocoj — 19.24 Zrno do zrna — 19.30 Dnevnik — 20.00 Obljubljena dežela za bodečo žico — 21.10 Jazz na Ekranu — 21.35 V znamenju — 21.50 Za lahko noč.

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

PETEK, 21. 11.: 14.10 Koroški obzornik — Kar po domače

SOBOTA, 22. 11.: 9.45 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.

NEDELJA, 23. 11.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.

PONEDELJEK, 24. 11.: 14.10 Koroški obzornik — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev: Miha Kačnik pd. Joger 90 let.

TOREK 25. 11.: 9.30 180-letnica rojstva A. M. Slomška — 14.10 Koroški obzornik — Otroci poslušajte — Skladbice za deco.

SREDA, 26. 11.: 14.10 Koroški obzornik — Da jih ne pozabimo — ljudske pesmi — Cerkev in svet.

ČETRTEK, 27. 11.: 14.10 Koroški obzornik — Družinski magazin.

RADIO LJUBLJANA

PETEK, 2. 11.: 4.30 Dobro jutro — 4.50 Dnevni koledar — 5.00 Poročila — 5.20 Rekreacija — 5.30 Jutranja kronika — 6.10 Prometne informacije — 6.50 Dobro jutro, otroci — 8.00 Poročila — 8.08 Z glasbo v dober dan — 8.30 Glasbena pravljica — 8.41 Naši umetniki mladim poslušalcem — 9.05 Z radiom na poti — 9.40 Turistični napotki — 10.00 Poročila — 11.35 Znano in priljubljeno — 12.00 Na današnji dan — 12.10 Iz glasbene tradicije jugoslovanskih narodov in narodnosti — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Pihalne godbe — 13.20 Obvestila in zabavna glasba — 13.50 Priporočajo vam . . . — 13.50 Človek in zdravje — 14.00 Poročila — 14.05 Iz popularne domače orkestrske literature — 14.25 Voščila — 15.00 Dogodki in odmevi — 15.30 Napotki za turiste — 15.35 Zabavna glasba — 16.00 Vrtiljak — 18.00 Razgledi po slovenski glasbeni literaturi — 18.30 S knjižnega trga — 19.00 Radijski dnevnik — 19.25 Obvestila in zabavna glasba — 19.35 Lahko noč, otroci — 19.45 Minute z ansamblom štirje kovači — 20.00 Uganite, pa vam zaigramo — 21.00 Poročila — 21.05 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.00 Našim rojakom po svetu — 22.30 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.05 Lirični utrinki — 23.10 Petkov glasbeni mozaik — 24.00 Poročila.

SOBOTA, 22. 11.: 4.30 Dobro jutro — 4.50 Dnevni koledar — 5.00 Poročila — 5.30 Jutranja kronika — 6.10 Prometne informacije — 6.20 Rekreacija — 6.50 Dobro jutro, otroci — 8.00 Poročila — 8.08 Pionirski tednik — 9.05 Z radiom na poti — 9.40 Turistični napotki — 10.05 Panorama lahke glasbe — 11.00 Poročila — 11.05 Zapojmo pesem — 11.20 Svetovna reportaža — 11.40 Zapojte z nami — 12.00 Na današnji dan — 12.10 Godala v ritmu — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Veseli domači napevi — 13.00 Iz naših krajev — 13.20 Obvestila in zabavna glasba — 13.50 Priporočajo vam . . . — 14.00 Poročila — 14.05 Kulturna panorama — 15.00 Dogodki in odmevi — 15.30 Zabavna glasba — 16.00 Vrtiljak — 17.00 Poročila — 17.05 Spoznavajmo svet in domovino — 18.30 Iz dela Glasbene mladine Slovenije — 19.00 Radijski dnevnik — 19.25 Obvestila in zabavna glasba — 19.35 Mladi mostovi — 20.00 Sobotni zabavni večer — 21.00 Za prijetno razvedrilo — 21.30 Oddaja za naše izseljence — 22.20 Iz naših sporedov — 23.05 Lirični utrinki — 23.10 Z lahkimi notami po naši domovini — 24.00 Poročila.

NEDELJA 23. 11.: 4.30 Dobro jutro — 5.00 Poročila — 6.00 Dnevni koledar — 6.15 Danes je nedelja — 7.00 Jutranja kronika — 8.00 Poročila — 8.07 Radijska igra za otroke — 8.41 Skladbe za mladino — 9.00 Poročila — 9.05 Še pomnite, tovariši — 10.05 Kar znaš, to veljaš — 11.00 Pogovor s poslušalci — 11.10 Voščila — 13.10 Obvestila in zabavna glasba — 13.20 Za kmetijske proizvajalce — 13.50 Pihalne godbe — 14.00 Poročila — 14.05 Humoreska tedna — 14.25 S popevkami po Jugoslaviji — 15.10 Pri nas doma — 15.30 Nedeljska reportaža — 15.55 Listi iz notesa — 16.20 Gremo v kino — 17.00 Poročila — 17.05 Popularne operne melodije — 17.50 Zabavna radijska igra — 18.20 Na zgornji polici — 19.00 Radijski dnevnik — 19.35 Lahko noč, otroci — 19.45 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.00 Poročila — 22.20 Glasbena tribuna mladih — 23.05 Lirični utrinki — 23.10 Mozaik melodij in plesnih ritmov — 24.00 Poročila.

PONEDELJEK, 24. 11.: 4.30 Dobro jutro — 4.50 Dnevni koledar — 5.00 Poročila — 5.20 Rekreacija — 5.30 Jutranja kronika — 6.10 Prometne informacije — 6.50 Dobro jutro, otroci — 7.30 Iz naših sporedov — 8.00 Poročila — 8.08 Z glasbo v dober dan — 8.25 Ringaraja — 8.40 Izberite pesmico — 9.05 Z radiom po svetu — 9.40 Turistični napotki — 10.00 Poročila — 11.35 Znano in priljubljeno — 12.00 Na današnji dan — 12.10 Veliki revijski orkestri — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Pihalne godbe na koncertnem odru — 13.00 Iz naših krajev — 13.20 Obvestila in zabavna glasba — 14.00 Poročila — 14.05 V gosteh pri zborih jugoslovanskih radijskih postaj — 14.25 Voščila — 15.00 Dogodki in odmevi — 15.30 Zabavna glasba — 18.00 Na ljudsko temo — 18.25 Zvočni signali — 19.00 Radijski dnevnik — 19.25 Obvestila in zabavna glasba — 19.35 Lahko noč, otroci — 19.45 Minute z ansamblom Milana Križana — 20.00 Kulturni globus — 20.10 Iz naše diskoteke — 21.00 Poročila — 21.05 Glasba velikanov — 22.00 Našim rojakom po svetu — 22.30 Popevke iz jugoslovanskih studiev — 23.05 Lirični utrinki — 23.10 Za ljubitelje jazza — 24.00 Poročila.

TOREK, 25. 11.: 4.30 Dobro jutro — 4.50 Dnevni koledar — 5.00 Poročila — 5.30 Jutranja kronika — 6.10 Prometne informacije — 6.20 Rekreacija — 6.50 Dobro jutro, otroci — 8.00 Poročila — 8.08 Z glasbo v dober dan — 8.30 Iz glasbenih šol — 9.05 Z radiom na poti — 9.40 Turistični napotki — 10.00 Poročila — 11.35 Znano in priljubljeno — 12.00 Na današnji dan — 12.10 Danes smo izbrali — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Po domače — 13.20 Obvestila in zabavna glasba — 14.00 Poročila — 14.05 V korak z mladimi — 15.00 Dogodki in odmevi — 15.30 Zabavna glasba — 16.00 Vrtiljak — 18.00 Operne arije — 18.30 Amaterski zbori pred mikrofonom — 19.00 Radijski dnevnik — 19.25 Obvestila in zabavna glasba — 19.35 Lahko noč otroci — 19.45 Minute z ansamblom Milana Ferleža — 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi — 20.30 S solisti in ansambli — 21.00 Poročila — 21.05 Od premiere do premiere — 22.00 Našim rojakom po svetu — 22.30 Tipke in godala — 23.05 Lirični utrinki — 23.10 S popevkami po Jugoslaviji — 24.00 Poročila.

SPET JE IZŠLA

Pavlihova pratika

za ljubitelje zdravega humorja

V priročnem žepnem formatu (da je lahko vsakčas „pri roki"), vendar v zajetem obsegu 450 strani je spet izšla PAVLIHOVA PRATIKA, ki tudi v izdaji za leto 1981 predstavlja neizčrpno zbirko zanimivih in zabavnih prispevkov. Kaj vse prinaša ta edinstveni „brevir" za ljubitelje zdravega humorja, je v kratkem zapisu seveda težko oziroma sploh nemogoče povedati. Zato le nekaj kratkih informacij.

Poleg koledarskega dela, ki je po tradiciji te publikacije spet opremljen s šaljivimi slikami in besedili, pa tudi z resnejšemi podatki o dolžini dneva in o luninih menah, bi izmed resnih prispevkov omenili le predstavitev republiške skupščine Slovenije, članek o gibanju neuvrščenosti in prispevek o samozaščiti, kjer je podobno kot v drugem prispevku tudi o varnosti v prometu govora v obliki kviza — se pravi, da ima bralec možnost preizkusiti svoje znanje, ko lahko izbira med večjim številom odgovorov na stavljena vprašanja. In končno naj med resne strani pratike uvrstimo se „13 zapovedi za zdravje" ter članek z opominom „Kajenje ali zdravje — izberite sami!".

V ostalem prevladuje v pratiki bolj ali manj „pavlihovski jezik". Naj bo govora o slovenski „foušiji", o zgodovini bobna, o izumih nekdanjih dni, o pivu in njegovem razvoju skozi stoletja pod svobodno prikrojenim geslom „In piro peritas", o sanjskem svetu, o bolhah in o cirkusu z bolhami, o raznih športnih panogah in o raznih drugih rečeh — vse je napisano v sočnem jeziku, tako da tudi sicer bolj dolgočasne stvari pritegnejo. Pretežni del pratike pa je sploh izrazito humoristično ter so v besednih in slikovnih šaljivih prispevkih najprej predstavljene jugoslovanske republike in potem še številne druge države sveta, od Kube in ZDA preko Poljske, Bolgarije in Češkoslovaške do Italije, Anglije, Nemčije, Francije in Švice. Poskrbljeno je tudi za ugankarje, predvsem pa seveda tudi za vse tiste, ki verjamejo (ali tudi ne) v tisto, kar jim za prihodnje leto napoveduje horoskop.

Toda brez horoskopa ali kakršnega koli drugega „nezmotljivega" vira lahko z vso zanesljivostjo napovemo, da bo PAVLIHOVA PRATIKA tudi tokrat razveselila vsakogar, ki si jo bo nabavil. Kupite ali naročite jo v knjigarni „Naša knjiga" v Celovcu, Paulitschgasse 5—7, kjer stane samo 25 šilingov. Vendar pohitite, preden je zmanjka, kajti tudi drugi bi se radi sproščeno nasmejali, zabavali — ob PAVLIHOVI PRATIKI!

„Obtoženi volk“ na Dunaju

Po sledeh velikih Slovencev

Mladinska dramska skupina SPZ je preteklo soboto gostovala z igro „Obtoženi volk“ na Dunaju. Povabil jo je Klub slovenskih študentov, katerega člani so do zadnjega kotička napolnili svoje prostore. Naslednjega dne je mlade igralce prevzel dr. Pavel Zdovc in jih popeljal po sledeh znamenitih Slovencev na Dunaju.

Že spomladi smo hoteli zaigrati pri naših starejših vrstnikih na Dunaju, pa nikakor nismo mogli vskladiti termina. Zato smo imeli jesensko otvoritveno predstavo v Klubu slovenskih študentov. Kljub utrujenosti (dopoldne pouk, popoldne potovanje) smo zaigrali zelo uspešno. Gledalci so nas nagradili s spontanim aplavzom. Po predstavi so nam študentje pripravili prijeten družabni večer, slovenska pesem nas je združevala pozno v noč. Ob tem smo se tudi marsikaj pogovorili in spoznali življenje naših študentov in njihovo bogato narodnostno politično in kulturno delo, tudi prenočevali smo pri njih, nekateri so se malo stisnili, da so nam odstopili prostor. Naslednji dan nas je prevzel dr. Pavle Zdovc. Popeljal nas je po sledeh znamenitih Slovencev na Dunaju.

Začeli smo pri Antonu Janši, ki je bil pred približno 240 leti poklican na Dunaj, da bi v čebelarski šoli učil cesarske čebelarje o vzgoji čebel. Napisal je tudi dve knjigi, ki še danes veljata kot osnovno, znanstveno delo na področju čebelarstva.

Jernej Kopitar, katerega 200-letnico rojtsva slavimo prav letošnje leto, je deloval na Dunaju kot dvorni knjižničar in cenzor. Njegove zasluge so predvsem zaradi vzpodbujanja in podpore delovanja slavističnih društev v okviru tedanje monarhije. Tudi s Prešernom ima tesne zveze, v začetku kot svetovalec in ocenjevalec njegovih pesmi, pozneje pa kot cenzor, ko je kot avstroslavist z nekoliko preostrimi škarjami obrezoval Prešernove pesmi svobodomiselnih idej.

Ustavili smo se tudi pred Klinkowströmovem inštitutom, kjer je bil France Prešeren študent prava na Dunaju zaposlen kot vzgojitelj. Tu je napisal tudi nekaj svojih zgodnjih pesmi. Dolgo v tej službi ni mogel ostati. Bil je preveč liberalen, ta svoj pogled je prenašal tudi na gojence, ki jim je bil mentor in usmerjevalec ter nekaterim zapustil neizbrisen pečat. Ivan Cankar je v Otakrinškem okraju preživel pri delavski družini Höflerjevih v začetku tega stoletja 10 let. O tem priča celo spominska plošča na hiši „rdeči kabinet, ki jo je postavilo slavistično društvo. V tem času je napisal velik del dramatike in proze ter roman Hiša Marije pomočnice, v katerem opisuje bedno življenje siromakov v hiralnici Maria Hilf. Življenje na Dunaju je v Cankarju zapustilo močen vtis, zavedal se je svojega delavskega stanu in to ga je tudi pozneje vodilo v njegovem revolucionarnem literarnem in političnem delu.

Ogledali smo si tudi Stritarjevo vilo, kjer je slovenski literat Josip Stritar kot srednješolski profesor živel in ustvarjal. Iz tega časa so znani „Dunajski soneti“, „Dunajska pisma“ ter otroška in mladinska literatura. Od tod pa je Josip Stritar tudi celih 15 let usmerjal kulturni program Slovencev po Levstikovih kulturno literarnih izhodiščih.

Lovro Kuhar — Prežihov Voranc je bil na Dunaju zaprt 14 mesecev in imel tako čas napisati kolektivna romana „Ogenj“ (Požganica) in Doberdob ter novelo Boj na požiralniku. V isti hiši so 29. aprila 1943 obglavili „Selske žrtve“ iz Sel, Borovelj, Železne Kaple in Bele.

Jože Plečnik je eden najvidnejših in najbolj priznanih dunajskih arhitektov. Zachlerjeva hiša priča o njegovem arhitektonskem oblikovanju na prelomnici historizma k realizmu v začetku 20. stoletja. Tudi sicer ima Plečnik nesmrtne spomenike na Dunaju, v Pragi in pozneje v Ljubljani. Prav tako se je ovekočil tudi slovenski arhitekt Maks Fabiani (hiša Artaria). Še vrsto drugih velikih Slovencev je pomagalo sooblikovati kulturno zgodovino Dunaja predvsem pa Jurij Sladkonja — dunajski škof, slavist Franc Miklošič ter fizika Jožef Štefan in Jurij Vega.

Sledi ne, le čas se nam je iztekel. Ponosni na kulturno dediščino velikih Slovencev na Dunaju smo se poslovili od prijaznega dr. Pavla Zdovca. Spet so nas sprejeli naši študentje in nas za dolgo pot še pošteno nahranili. Nasvidenje smo si izrekli, morda še na pomlad z novo dramsko predstavo na Dunaju.

BRNCA:

Uspelo gostovanje Pliberčanov

V nedeljo zvečer nas je obiskala znana igralska skupina Slovenskega prosvetnega društva „Edinost“ iz Pliberka, „Oder 73“ in se predstavila s komedijo Marjana Marinca „Poročil se bom s svojo ženo“, v režiji Anite Hudl. Že dolgo ne pomnimo, da bi se kakšni igri tako nasmejali kot tokrat, kar priča, da je komedija dosegla svoj namen.

Omenjeno komedijo so igralci naštudirali letos spomladi, premiera pa je bila aprila v Pliberku. Poleg uprizoritve na domačem odru so nastopili tudi v Žvabeku in v Prevaljah. Poleti so se igralci nekoliko odpočili, sedaj pa so spet na „deskah“ in razveseljujejo naše ljudstvo, ki zelo rado sprejema takšne „burkaste“ komade. Pripričani smo, da bodo Pliberčani s to komedijo nastopali še na številnih drugih odrih. Brnčani imamo tradicijo s tovrstnimi nastopi, saj smo včasih — to je že 30 let od tega — bili na igralskem področju, ne da bi se hvalili, med najboljšimi igralskimi skupinami na južnem Koroškem. V zvezi s tem dejstvom samo lahko priporočamo, da to igro sprejmejo v svoj repertoar tudi druga društva. Prepričani smo, da bo podobno vžgala kot pri nas na Brnci.

Naše domače prosvetno društvo „Dobrač“ se v zadnjem času zelo prizadeva, da bi na območju Brnce, ki je nekoč tako slovela na kulturnem področju, zapihal nov veter v obliki večje kulturne dejavnosti. Z veseljem ugotavljamo, da že beležimo uspehe. Med publiko smo že slišali pripombe, zakaj ne bi tudi na Brnci SPET začeli z igrami.

Igra Pliberčanov, ki nas je izredno navdušila, saj so igralci res pokazali, da nekaj znajo, je bila vsekakor povod, da smo se stari igralci spomnili, kako uspešni smo bili nekdaj, in da še ni vse mimo ter da je še čas, da se spet dokopljemo do podobne dejavnosti, ki smo jo nekoč uživali.

Zbrano publiko v brnškem kulturnem domu je pozdravil naš predsednik Janko Oitzl z željo, da bi se prijetno počutili in uživali ob nastopu gostov. In prav je imel naš predsednik, saj je bil izredno lep večer, ki nam bo ostal v nepozabnem spominu. Vsem tistim, ki se niso udeležili te prireditve, je vsekakor lahko žal, ker so zamudili lepo priložnost videti in slišati igralce, ki res zaslužijo oceno — odlično.

Navdušen star prosvetaš

Škofiče

Pred nedavnim je v Papračah obhajal 80-letni jubilej Matevž Hafner pd. Furtažev Tevžej. Za to priložnost sta ga obiskala predsednik in podpredsednik Slovenskega prosvetnega društva „Edinost“ v Škofičah, Herman Jäger in Tevžej Koschier in mu v imenu slovenskih ustanov k njegovemu prazniku iskreno čestitala ter mu želela še mnogo let zdravja. Tovariš Jäger se mu je zahvalil za vso njegovo prizadevnost in za vse tisto, kar je moral prestati v boju za naš narodni obstoj. To je Tevžej tudi potrdil in dejal, da je bilo najhuje takoj po plebiscitu in da je takrat moral mnogo prestati. S skromnim darilom v obliki devetih vrtnic sta naša gratulanta hotela izpovedati, da je njuna goreča želja in vseh ki ga poznajo, da bi čez deset let obhajali tudi njegovo devetdesetletnico. To je bila lepa gesta, ki kaže, kako ga spoštuje in ima rado naše ljudstvo.

Življenje našega jubilanta je ena sama zvestoba do svojega ljudstva. Njegov „konjiček“ je bil, da je z veliko ljubeznijo igral na harmoniki. Tako smo ga lahko slišali igrati na harmoniki, po navadi skupno s Tonetom Umekom (igral na bobnu), na prireditvah domačega prosvetnega društva. S svojo ljubljeno harmoniko je nastopil tudi v celovškem radiu.

Čestitke obeh predstavnikov naših narodnih organizacij so našega jubilanta tako prevzele, da so se mu orosile oči, kar je viden in prepričliiv znak, da je bil vesel tega obiska.

Dragemu jubilantu želimo mnogo zdravja in sreče in da bi ga imeli še dolgo, dolgo med nami.

Poslovilni obisk

Avstrijski generalni konzul v Ljubljani dr. Walther Lichem zapušča svojo diplomatsko službo v SR Sloveniji. Kot znano bo prevzel mesto avstrijskega poslanika v Čilu.

V okviru svojih poslovilnih obiskov je dr. Lichem pretekli petek obiskal tudi predsednika Zveze slovenskih organizacij dr. Francija Zwittra in Narodnega sveta koroških Slovencev dr. Matevža Grilca, ki sta se z dr. Lichemom pogovarjala o narodnostni problematiki na Koroškem, ob koncu pa bodočemu poslaniku na njegovem novem službenem mestu želela mnogo uspeha.

Olajšave v obmejnem prometu z Jugoslavijo

V Jennersdorfu na Gradiščanskem se je sestala mešana avstrijsko-jugoslovanska komisija za obmejni promet in razpravljala o obmejnih vprašanjih. Avstrijsko delegacijo je vodil dr. Walter Hietsch, poslanik v zveznem ministrstvu za zunanje zadeve republike Avstrije, jugoslovansko pa Branko Čop podsekretar v izvršnem svetu skupščine SR Slovenije.

Predsednika obeh delegacij sta ob tej priložnosti podpisala tudi sporazum, na podlagi katerega bodo lahko avstrijski državljani — imetniki obmejnih prepustnic, mesečno uvozili iz Jugoslavije brez plačila carine za 1200 šilingov blaga za osebno rabo in za potrebe gospodinjstva.

ŠPORTNI VESTNIK

Selani v namiznem tenisu na 3. mestu

6. tekmo, ki bi jo morali igrati že prej, smo igrali v Št. Vidu proti tamkajšnemu A moštvu, ki je doslej imelo le en sam poraz. Za to tekmo se nam je posrečilo motivirati našega talentiranega igralca Nantija Travnika, ki nam je obljubil, da bo igral vse težje tekme. Tako smo visoko zmagali z 8:2. Za točke so poskrbeli Tone Novak (3), Nanti Travnik (2), Mirko Oraže (2) ter dvojica Novak-Oraže.

7. kolo smo igrali v Celovcu proti SV Post. Tu smo prvič dali možnost naši igralki Martiji Oraže, ki se je za prvo tekmo kar dobro izkazala. Slavili smo ponovno zmago z 8:2. Tone Novak kot tudi Mirko Oraže sta napravila vse 3 točke, Marti Oraže pa eno, eno pa dvojica Novak-Mirko Oraže.

8. kolo smo igrali doma proti 4. na lestvici, SCA Št. Vid B. Na žalost naš lanski legionar Igor Starc ni obvestil Toneta Novaka. Tako smo igrali 5:5. Točkovala sta Mirko Oraže (1), Nanti Travnik (1) ter 3 WO-točke.

Zadnjo tekmo pa smo igrali pretekli petek v Celovcu proti 1. uvrščenemu BSK Kelag, ki do sedaj še ni oddal nobene točke in slavil same visoke zmage. Tu smo ponovno igrali z najmočnejšo postavo: Tone Novak, Nanti Travnik in Mirko Oraže. Po zelo lepi in dramatični tekmi, ki je trajala več kot tri ure, smo Selani pokazali svoje zmožnosti. Slavili smo visoko zmago z 8:2. Točkovali so: Tone Novak (3), Nanti Travnik (2), Mirko Oraže (2) ter dvojica Novak-Oraže.

Iz tega je razvidno, da Selani v 1. razredu nimajo nobenega nasprotnika, če igrajo v tej postavi. Do sedaj so še brez poraza in s 6-imi zmagami in 3-mi neodločenimi ter s 15-imi točkami zasedajo 3. mesto. Imajo le eno točko manj kot prvi.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec / Klagenfurt, Gasometergasse 10, tel. 32 5 50 - Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje

PRIREDITVE

OPERNA PREDSTAVA PRELOŽENA

Slovenska prosvetna zveza in Avstrijsko-jugoslovansko društvo v Celovcu sporočata, da je operna predstava

„TRUBADUR“

v Ljubljani preložena od četrtka 20. novembra 1980 na ponedeljek 24. november 1980

Odhod iz Beljaka ob 16.30 uri, Hans Gasser Platz, iz Celovca ob 17.00 uri izpred Koncertne hiše (Mießtalerstraße)

Ob jugoslovanskem državnem prazniku „Dnevu republike“ prirejajo koordinacijski odbori in združenja Klubov jugoslovanskih delavcev v Avstriji skupno s Kulturno-informacijskim centrom SFRJ v Avstriji.

SVEČANE PRIREDITVE

- v sredo 26. novembra ob 19.30 uri v Delavski zbornici v Celovcu
- v četrtek 27. novembra ob 19.30 uri v Delavski zbornici v Gradcu
- petek 28. novembra ob 19.30 uri v Kongresni hiši na Dunaju

Na vseh treh prireditvah nastopa zbor: „Collegium musicum“ in „Dubrovački trubadurji“

Slovensko prosvetno društvo „Radiše vabi na uprizoritev komedije Jožefa Javorška

MANEVRI

v nedeljo 30. novembra 1980 ob 14.30 uri na Radišah v Kulturnem domu

Gostuje igralska skupina Slovenske prosvetne zveze

DUNAJSKI KROŽEK

Kraj: gostilna Weidinger, Dunaj IV, Danhausergasse 3
Čas: petek 21. novembra 1980 ob 19. uri
Program: dr. Josef Rausch, Dunaj „Der Partisanenkampf in Kärnten im zweiten Weltkrieg“
Pogovor z avtorjem knjige
Organizacijski prispevk: 120 šilingov

Lutkarji KPD „Šmihel“ vabijo na premiero lutkovne idre

RADOVEDNI SLONČEK

- **v soboto 22. novembra ob 15. uri v farni dvorani v Šmihelu. Predstava bo samo za otroke**
- **v nedeljo 23. novembra ob 20. uri v farni dvorani v Šmihelu. Tokrat bo predstava tudi za odrasle.**

Scenograf: Saša Kump

„Oder mladje“ Koroške dijaške zveze v Celovcu vabi na premiero mladinske predstave Miroslava Košute

ŠTIRJE FANTJE MUZIKANTJE

v torek 25. novembra ob 19. uri v Marijanišču, Rudolfsbahngürtel 2, v Celovcu
Režiser: Franci Končan

PLIBERK — BLATO

Pevci pevskega zbora SPD Edinost“ iz Pliberka smo bili pred leti določeni za vsakoletna srečanja pevskih zborov v Kamenici v Beneški Sloveniji. Na takšnem srečanju so med drugim sodelovali tudi pevci iz Kobarida na Primorskem. Z njimi smo se po končanem programu na povratku domov znašli v prijetni družbi ob petju in dobri kapljici do poznih nočnih ur. Skratka postali smo prijatelji. Povabili so nas, da naj pridemo gostovat v Kobarid, pozneje pa bi oni prišli k nam. Nam ni uspelo, da bi se odzvali povabilu, zato pa so po daljšem odmoru oni prišli k nam.

Predsednik SPD „Edinost“ v Pliberku nas je pozval, da goste s Primorske za uvod pozdravimo s pesmijo. Za vsak tak nastop pa je potrebna pevska vaja, predvsem še, če sledi nastop po večmesečnem poletnem odmoru.

Pri vaji je kot po navadi manjkalo več pevcev, med njimi tudi pevec, ki je bil vedno med tistimi, ki so se zavedali, da je točnost lepa čednost. To pot smo zastonj gledali na vrste pevcev, kdaj se bo pokazal nasmejan in se postavil na svoje mesto. Ta pevec je naš Rešov Slavko na Blatu, Slavko Mlinar. Nismo si mogli razlagati izostanka, dokler nismo zvedeli, da je na poti v zakonski stan in da jemlje slovo od fantovskega stanu in to kar brez našega dovoljenja. Niti nismo vedeli, s kom bo romal skozi življenje. Šele naknadno smo zvedeli, da se je ob „Srcu“ vnelo dvoje src in se odločilo za skupno zakonsko pot v nadaljnjem življenju. Slavkova izvoljenka je Šentlipška cerkvena pevka ter članica pevskega zbora SPD „Srce“ v Dobrli vasi, Lamplova Zofka iz šentlipške fare.

Slavko je dolgoletni član šmihelskega cerkvenega zbora, prav tako dolgoletni član pevskega zbora SPD „Edinost“ v Pliberku in tudi pevskega društva Gallus v Celovcu. Za svojo dolgoletno zvestobo zboru je ob 40-letnici obstoja in delovanja po posredovanju SPZ prejel Gallusovo značko v zlatu. V veliko čast mu tudi štejemo, da je on edini izmed štirih nekdanjih pevecev, ki so se pridružili pred leti ustanovljenemu pevskemu društvu Gallus v Celovcu, da je svojima zboroma doma ostal zvest sodelovalec. Veseli nas, da bo v svoji novi hiši, ki se kot lepa deklica smehlja vsakemu v pozdrav, ki pride iz Šmihela na Blato, našel pravo življenje in družinsko toploto. Tako bo Slavko prišel iz službe ali zapoznel od pevske vaje v toplo gnezdo in prijetno družinsko okolje.

Svojim pevcem je svojo namero zamolčal in ni dal priložnosti za podoknico, stisk rok ter iskrene želje za vsestransko srečo v zakonskem življenju, kateremu se je tako dolgo izmikal in na vse zadnje v njem le srečno pristal. Tem potom želimo obema vso srečo in zaroda za samostojen pevski zbor. Kljub temu pa naj ne pozabita, da sta člana pevskih zborov.

Pevski tovariši

ZSO
ZVEZA SLOVENSKIH ORGANIZACIJ NA KOROŠKEM

OKRAJNA PISARNA PLIBERK

posluje vsak torek od 9. do 12. ure. V pisarni bo:

25. 11. 1980
dipl. inž. Feliks Wieser
tajnik ZSO

Menjava denarja

Stanje v četrtek 20. novembra 1980

Za 100 **din** dobite	39.– šil.
Za 100 **din** plačate	44.– šil.
Za 100 **lir** dobite	1.44 šil.
Za 100 **lir** plačate	1.53 šil.
Za 100 **mark** dobite	700.– šil.
Za 100 **mark** plačate	716.30 šil.